VI. 181
371
4-43
181
1184.

ВЫСОЧАЙШІЕ УКАЗЫ,

УСТАВЪ И ШТАТЪ.

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՔ,

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՑՈՒՑԱԿ։

1184
Публичная Библиотека
1922
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԱԿԱԴԵՄԻԱ

ВЫСОЧАЙШІЕ

УКАЗЫ,

УСТАВЪ И ШТАТЪ

ЛАЗАРЕВСКАГО ИНСТИТУТА

ВОСТОЧНЫХЪ ЯЗЫКОВЪ ВЪ МОСКВѢ

И

ПРАВИЛА ОНАГО

ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННЫЯ.

ИЖДИВЕНІЕМЪ Г. ПОПЕЧИТЕЛЯ ЛАЗАРЕВСКАГО ИНСТИТУТА

ВЪ ПАМЯТЬ МАЛОЛѢТНАГО

Ивана Христофоровича Лазарева.

МОСКВА.

ВЪ ТИПОГРАФІИ ЛАЗАРЕВСКАГО ИНСТИТУТА ВОСТОЧНЫХЪ ЯЗЫКОВЪ.

1852.

РА
27646

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ

ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՔ,

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՑՈՒՑԱԿ

ԼԱԶԱՐԵԱՆՑ ՃԵՄԱՐԱՆԻ

Արեւելեան լեզուաց 'ի Մոսկով

և

կանոնք նորին

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏԵԱԼՔ:

Ծախիւք Տ. Հոգաբարձուի Լազարեանց Ճեմարանի

'ի յիշատակ մեծապատւոյ

Յովհաննու Խաչատրեան Լազարեւի:

Эриванской гимназии

Հ.Ս.Խ.Հ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
З.С.С.Р.А. Публичная Библиотека

'Ի ՄՈՍԿՈՎ.

'Ի Տպարանի Լազարեանց Ճեմարանի Արեւելեան լեզուաց:

1852:

Печатано съ разрѣшенія Начальства Лазаревскаго Института восточныхъ языковъ 1852 года.

УКАЗЪ

ПРАВИТЕЛЬСТВУЮЩЕМУ СЕНАТУ.

—

Утвердивъ прилагаемые при семъ, составленые и разсмотрѣнные, по особому повелѣнію **НАШЕМУ**, въ Кавказскомъ Комитетѣ, Уставъ и Штатъ, учрежденнаго фамиліею Лазаревыхъ въ Москвѣ, Лазаревскаго Института Восточныхъ языковъ, **МЫ** повелѣваемъ Правительствующему Сенату сдѣлать распоряженіе къ приведенію сего Устава и Штата въ надлежащее исполненіе.

На подлинномъ собственною **ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА** рукою написано:

«НИКОЛАЙ.»

Царское село.
10 Мая 1848.

ՀՐՈՎԱՐՏԱԿ

Ի ԿԱՌԱՎԱՐՈՂ ՍԷՆԱՏՆ։

—

Հաստատելով զնոր սմին եղեալ կանոնադրութիւնս և զցուցակն՝ զօրհնեալն և զքննեալն Մերով առանձին հրամանաւ ՚ի Կովկասեան փոխարքային՝ ՚ի մէջ Ճեմարանին Արևելեան լեզուաց՝ կառուցելոյ ՚ի տոհմէն Լազարեանց ՚ի Մոսկվա, Հրամայեմք ՄԵՐ Կառավարող Սենատին տալ զկարգս հոգաբարձութեան առ ՚ի կատար ածելոյ զկանոնադրութիւնս և զցուցակս զայս։

Ի *բնագրին ինքնաձեռագիր ստորագրեալ է* ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆՆ

»ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ։«

Ի Ցարսկոյէ Սելօ
՚ի 10 *Մայիսի* 1848 *ամի։*

Указъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССІЙСКАГО, изъ Правительствующаго Сената.

По именному **ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА** Высочайшему Указу, данному Правительствующему Сенату сего года Мая въ 10-й день, за собственноручнымъ **ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА** подписаніемъ, въ которомъ изображено: Утвердивъ прилагаемые при семъ, составленные и разсмотрѣнные, по особому повелѣнію **НАШЕМУ**, въ Кавказскомъ Комитетѣ, Уставъ и Штатъ учрежденнаго фамиліею Лазаревыхъ въ Москвѣ, Лазаревскаго Института Восточныхъ языковъ, **МЫ** повелѣваемъ Правительствующему Сенату сдѣлать распоряженія къ приведенію сего Устава и Штата въ надлежащее исполненіе. Приказали: Высочайше конфирмованные Уставъ и Штатъ Лазаревскаго Института Восточныхъ языковъ напечатавъ въ потребномъ числѣ экземпляровъ, послать при Указахъ для свѣдѣнія и должнаго, до кого касаться будетъ, исполненія къ Высочайше назначенному Главному Начальнику сего Института, Гг. Министрамъ и Главноуправляющимъ отдѣльными частями, во всѣ Губернскія, Войсковыя и Бессараб-

Հրովարտակ ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ, ԻՆՔՆԱԿԱԼԻՆ ամենայն Ռուսաց, ՚ի կառավարող Սենատէն։

Ըստ խակական ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ Բարձրագոյն Հրովարտակի, տուելոյ կառավարող Սենատին ՚ի 10երորդ աւուր Մայիսի այսր ամի, ՆՈՐԻՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ սեպհական ստորագրութեամբ հանդերձ, յորում դրոշմեալ է. Հաստատելով զնոյն ամեն եղեալ կանոնադրութիւնս և զցուցակն՝ զօրինեալն և զքննեալն Մերով առանձին հրամանաւ ՚ի կովկասեան ժողովարանի՝ ՚ի պէտս Ճեմարանին Ներսէսեան լեզուաց, կառուցելոյ ՚ի տոհմէն Լազարեանց ՚ի Մոսկվա, հրամայեմք ՄԵՐ կառավարող Սենատիդ առնել զկարեւորն հոգաբարձութիւն առ ՚ի կատար ածելոյ զկանոնադրութիւնս և զցուցակս զայս։ Հրամայեցին. զԲարձրագոյն հաստատեալ կանոնադրութիւնս և զցուցակ Լազարեանց Ճեմարանին Արեւելեան լեզուաց տպագրելով զկարեւորն թիւ օրինակաց, առաքել հանդերձ հրովարտակօք վասն գիտութեան և պարտուպատշաճին, առ որ յարաբերի գործադրութեան առ Բարձրագոյն կարգեալ Իշխանապետն այսր Ճեմարանի, առ Նախարարս և գլխաւոր կառավարիչս առանձին բաժնից, յամենայն Գաւառական, Զինուորական և Ընտրաբերից գաւառական կառավարութիւնս. նաև ՚ի Վերատեսչական Բա-

ское Областное Правленія; въ Инспекторскій же Департаментъ Гражданскаго Вѣдомства чрезъ Министерство Юстиціи при копіи съ опредѣленія и припечатать въ Сенатскихъ Вѣдомостяхъ. Іюня 8 дня 1848 года.

По Высочайшему повелѣнію.

О новыхъ Уставѣ и Штатѣ Лазаревскаго Института Восточныхъ языковъ.

По 1-му Департаменту.

ժինն քաղաքական մասին ’ի ձեռն Նախարարութեան Իրաւադատութեան հանդերձ օրինակաւ սահմանադրութեան և ’ի տիպ մուծանել յօրագիրս Սենատի։ Յութերորդ աւուր Յունիսի 1848 ամի։

Ըստ Բարձրագոյն հրամանի։

Յաղագս նոր Կանոնադրութեանց և Ցուցակի Լազարեանց Ճեմարանի արևելեան լեզուաց։

Ըստ առաջին Բաժնի։

Указъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССІЙСКАГО, изъ Правительствующаго Сената.

По указу **ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА**, Правительствующій Сенатъ слушали предложеніе Г. Министра Юстиціи, Тайнаго Совѣтника, Статсъ-Секретаря и Кавалера, Графа Виктора Никитича Панина, въ коемъ изъясняетъ, что Г. Управляющій дѣлами Кавказскаго Комитета сообщилъ ему, Г. Министру Юстиціи, что **ГОСУДАРЬ ИМЕРАТОРЪ**, по представленію Г. Главноначальствующаго Лазаревскимъ Институтомъ Восточныхъ языковъ и положенію Кавказскаго Комитета, въ 21-й день Декабря 1849 г., Высочайше соизволилъ утвердить разсмотрѣнные Комитетомъ: а.) Проэктъ дополненія и измѣненія нѣкоторыхъ §§ Высочайше утвержденнаго 10-го Мая 1848 года Устава Лазаревскаго Института, и б.) Штатъ сего заведенія. Означенные Проэктъ и Штатъ, сообщенные ему Дѣйствительнымъ Статскимъ Совѣтникомъ Бутковымъ, онъ, Г. Министръ Юстиціи, предлагаетъ Правительствующему Сенату въ подлинникѣ. Приказали: Высочайше утвержденные Проэктъ дополненія Устава Лаза-

Հրովարտակ ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ, ԻՆՔՆԱԿԱԼԻՆ ամենայն Ռուսաց 'ի կառավարող Սենատէն։

Ըստ Հրովարտակի ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ, կառավարող Սենատս լուաւ զառաջարկութիւնն Նախարարին Արդարադատութեան Ներքին Խորհրդականի Քարտուղարին Տէրութեան և Ասպետին՝ Գրաֆ Վիկտորայ Նիկիտիչայ Պանինայ, յորում նա յայտնաբանէ, թէ կառավարիչն գործոց Կաւկասեան ժողովարանի հաղորդեաց նմին իսկ Նախարարին Արդարադատութեան, թէ ՕԳՈՍՏԱՓԱՌ ԿԱՅՍԵՐՆ համաձայն առաջադրութեան Գլխաւոր Իշխանապետին Լազարեանց Ճեմարանին Արևելեան լեզուաց, և ըստ կարգադրութեան Կաւկասեան ժողովարանին 'ի 21 աւուր Դեկտեմբերի 1849 ամի, Բարձրագոյնս բարեհաճեցաւ հաստատել զքննեալն, ա) զառաջարկութիւնն յաւելուածոյ և փոփոխութեանց ոմանց յօդուածոց կանոնադրութեանց Լազարեանց Ճեմարանին՝ Բարձրագոյնս հաստատելոյ 'ի 10 Մայիսի 1848 ամի, և բ) զցուցակ այնր Ճեմարանին։ Զնոյն իսկ զկանոնադրութիւնն և զցուցակն՝ զոր Ներգործական Խորհրդականն Տէրութեան՝ Բուտկովն, հաղորդեաց Նախարարին Արդարադատութեան, նա ինքն առաջարկէ այժմ կառավարող Սենատիս ըստ նախագաղափարին։ Հրամայեցին. զԲարձրագոյն հաստատեալ զառաջարկութիւնն յաւելուածոյ կանոնադրութեանց Լազա-

ревскаго Института и Штатъ сего заведенія, напечатавъ въ потребномъ числѣ экземпляровъ, послать при Указахъ для свѣдѣнія и должнаго, до кого касаться будетъ, исполненія, къ Высочайше назначенному Главному Начальнику сего Института, Гг. Министрамъ и Главноуправляющимъ отдѣльными частями, во всѣ Губернскія, Войсковыя и Бессарабское Областное Правленія; въ Инспекторскій же Департаментъ Гражданскаго Вѣдомства чрезъ Министерство Юстиціи при копіи съ опредѣленія и припечатать въ Сенатскихъ Вѣдомостяхъ. Января 23 дня 1850 года.

По Высочайшему повелѣнію.

О дополненіи и измѣненіи нѣкоторыхъ §§ Высочайше утвержденнаго 10 Мая 1848 г. Устава Лазаревскаго Института и о Штатѣ сего заведенія.

По 1-му Департаменту.

ւեանց Ճեմարանին և զՑուցակն նորին տպագրեալ՝ որչափ հարկաւոր իցէ՝ առաքել հանդերձ հրովարտակաւ առ 'ի ծանօթութիւն և 'ի գործադրութիւն որոց անկ իցէ՝ առ Բարձրագոյնս նշանակեալ Գլխաւոր Իշխանապետն այնր Ճեմարանի, առ Նախարարս, առ Գլխաւոր Կառավարիչս Բայորոշ սահմանաց, առ ամենայն Գաւառական՝ Զինուորական և Պէտարարեաց Նահանգական Կառավարութեանս: Իսկ 'ի Վերատեսչական Բաժին Քաղաքական Մասին առաքել միջնորդութեամբ Նախարարութեան Արդարադատութեան զայդ ընդ պատճենին հանդերձ բայորոշութեամբս, ևս և տպագրել 'ի լրագիրս Սենատին: Ի 23 Յունուարի 1850 ամի:

Ըստ Բարձրագոյն հրամանէ:

Յաղագս յաւելուածոց և փոփոխութեանց ոմանց յօդուածոց Կանոնադրութեանց Լազարեանց Ճեմարանի և Ցուցակի նորին:

Ըստ առաջին Բաժնի:

УСТАВЪ
ЛАЗАРЕВСКАГО ИНСТИТУТА
ВОСТОЧНЫХЪ ЯЗЫКОВЪ
И
ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЯ КЪ СЕМУ УСТАВУ ПОСТАНОВЛЕНІЯ.

ГЛАВА ПЕРВАЯ.

Общія правила.

1. Находящійся въ Москвѣ, Лазаревыхъ Институтъ Восточныхъ языковъ получаетъ преобразованіе на основаніи настоящаго Устава и въ память пожертвованій, сдѣланныхъ фамиліею Лазаревыхъ, на учрежденіе и содержаніе этого заведенія, именуется: ***Лазаревскимъ Институтомъ Восточныхъ языковъ.***

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 1.

2. Лазаревскій Институтъ посвящается изученію Восточныхъ языковъ и ихъ литературы. Независимо отъ этого, въ Институтѣ преподаются всѣ предметы общаго гимназическаго курса, необходимые для лицъ, приготовляющихъ себя къ поступленію въ Университеты, или прямо на службу Государственную, а также для торговли.

Тамъ же, § 2.

БИБЛИОТЕКА ЭРИВАНСКОЙ ГИМНАЗІИ

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԱԶԱՐԵԱՆՑ ՃԵՄԱՐԱՆԻ

Արեւելեան լեզուաց

եւ

Լրացուցիչ դրութեանց։

—

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ։

Ընդհանուր կանոնք։

1. Լազարեանց Ճեմարանն Արեւելեան լեզուաց որ 'ի Մոսկվա, ընդունի զնորոգ կերպաւորութիւն հիմնեալ յայսմիկ կանոնադրութեան, եւ 'ի յիշատակ նուիրանաց Տոհմին Լազարեանց առ հիմնադրութիւն եւ պահպանութիւն այսր վարժարանի՝ անուանեալ լինի Լազարեանց Ճեմարան Արեւելեան լեզուաց։

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 1։

2. Ճեմարանն Լազարեանց կարգի յուսումն Արեւելեան լեզուաց եւ դպրութեանց նոցին։ Բայց յայսմանէ 'ի նմին Ճեմարանի աւանդեալ լինին ամենայն առարկայք՝ որք հանօրէն աւանդին 'ի վարժարանս (Գիմնազիայս)՝ կարեւորք ամենայն անձանց՝ որք պատրաստեն զինքեանս մտանել 'ի Համալսարանս կամ ուղղակի 'ի պաշտօն արքունի եւ կամ 'ի վիճակ վաճառականութեան։

Նոյն § 2։

3. Сверхъ того, Лазаревскій Институтъ приготовляетъ юношей изъ Духовнаго сословія Армяно-Григоріанскаго исповѣданія, для службы по Духовному вѣдомству этого же исповѣданія, на точномъ основаніи правилъ, Высочайше утвержденныхъ 31 Января 1841 г.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 3.

4. Личный составъ Института опредѣляется прилагаемымъ у сего Штатомъ.

Тамъ же, § 4.

5. За тѣмъ настоящій Уставъ опредѣляетъ: а.) порядокъ Управленія Лазаревскимъ Институтомъ; б.) правила для пріема воспитанниковъ; в.) образованіе учебной части; г.) права и преимущества Института; и д.) устройство частей: хозяйственной и полицейской.

Тамъ же, § 5.

3. Նաև Ճեմարանն Լազարեանց դաստիարակէ զմանկունս յեկեղեցականաց դասանութեան Լուսաւորչական Հայոց ՚ի պէտս եկեղեցական պաշտաւորութեան ՚ի նմին՝ համաձայն Ճիշդ. կանոնաց Բարձրագոյն հաստատելոյ յամի 1841, ՚ի Յունուարի 31:

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 3:

4. Պաշտօնակալք այսր Ճեմարանի սահմանին Յուցակաւ (штатъ), որ ՚ի ստորև:

Նոյն § 4:

5. Առաջիկայ կանոնադրութիւնք սահմանեն նախ՝ զկարգ կառավարութեան Լազարեանց Ճեմարանին. երկրորդ՝ զկանոնս ընդունելոյ աշակերտս. երրորդ՝ զտնօրէնութիւն ուսումնական մասին. չորրորդ՝ զիրաւունս և զառանձնաշնորհութիւնս Ճեմարանին. և հինգերորդ՝ զկազմութիւն տնտեսական և քաղաքական մասանց:

Նոյն § 5:

ГЛАВА ВТОРАЯ.

Управленіе Лазаревскимъ Институтомъ.

Отдѣленіе 1.

Общій составъ управленія.

6. Главное Начальство надъ Лазаревскимъ Институтомъ поручается особо назначаемому ЕГО ИМПЕРАТОРСКИМЪ ВЕЛИЧЕСТВОМЪ лицу, дѣйствующему по сей обязанности подъ непосредственнымъ Высочайшимъ вѣдѣніемъ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 6.

7. Управленіе Лазаревскимъ Институтомъ составляютъ: 1.) Попечитель и Помощникъ его, 2.) Директоръ, 3.) Инспекторъ, 4.) Совѣтъ и 5.) Правленіе. Для дѣлопроизводства и счетоводства по всѣмъ частямъ управленія, состоитъ при Институтѣ Письмоводитель съ Помощникомъ.

Дополненіе къ Уставу, 1849 года Декабря 21 дня, § 7.

8. Верховный Патріархъ Католикосъ Армянскаго народа, есть первенствующій Почетный Членъ Института. Епархіальные Армянскіе Архіепископы суть также Почетные Члены Института.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 8.

9. Порядокъ опредѣленія и увольненія чиновъ по Лазаревскому Институту, установляется на правилахъ, принятыхъ по заведеніямъ Министерства Народнаго Просвѣщенія, а также изложенныхъ въ образованіи Ин-

ԳԼՈՒԽ ԵՐԿՐՈՐԴ։

Կառավարութիւն Ճեմարանին Լազարեանց։

Հատուած ա.

Ընդհանուր հայեացք Կառավարութեան։

6. Գլխաւոր Իշխանապետութիւն Ճեմարանին Լազարեանց յանձն լինի առանձին ումեք կարգելոյ ՚ի ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆԷ, որ վարէ զայս պարտաւորութիւն ընդ անմիջական Բարձրագոյն տեսչութեամբ ՆՈՐԻՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ։

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 6։

7. Զկառավարութիւնն Լազարեանց Ճեմարանին կայուցանեն, 1) Հոգաբարձուն և Օգնականն նորա. 2) Կառավարիչն. 3) Վերատեսուչն. 4) Խորհրդարանն, և 5) Կառավարութիւնն։ ՚Ի պէտս գործակատարութեան և հաշուապահութեան ըստ ամենայն մասանց Կառավարութեանն՝ կարգի ՚ի Ճեմարանի Գրագիր, և այլ ոմն Գործակից նմա։

Յաւելուած Կարգադրութեան 1849 ամի Դեկտեմբերի 21. § 7։

8. Ծայրագոյն Պատրիարք և Կաթուղիկոս Հայոց՝ է նախաթոռ պատուաւոր անդամ Ճեմարանին. վիճակաւոր Առաջնորդք Հայոց են նոյնպէս պատուաւոր անդամք նորին։

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 8։

9. Կարգ ընդունելոյ և արձակելոյ զպաշտօնեայս Ճեմարանին Լազարեանց՝ հիմնաւորի ՚ի կանոնս՝ ընկալեալս ՚ի վարժարանս որ ընդ Նախարարութեամբ ազգային լուսաւորութեան, նոյնպէս և յաւանդեալս ՚ի ցուցակս Վերատեսչական վիճակի քաղաքական իշ-

H 25275
Публичная Библиотека
XII—1922

спекторскаго Департамента Гражданскаго вѣдомства, Высочайше утвержденномъ 5 Сентября 1846 года. Всѣ чины, на основаніи сихъ правилъ, по заведеніямъ Министерства Народнаго Просвѣщенія, опредѣляемые и увольняемые Министромъ, по Лазаревскому Институту опредѣляются и увольняются Главнымъ Начальникомъ онаго.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 9.

Отдѣленіе 2.

О Попечителѣ.

10. Главная обязанность Попечителя Лазаревскаго Института состоитъ въ изысканіи средствъ къ приведенію этого заведенія въ цвѣтущее состояніе и въ высшемъ надзорѣ за дѣйствіями всѣхъ вообще лицъ, составляющихъ Институтское управленіе.

Тамъ же, § 10.

11. Онъ по Институту разрѣшаетъ всѣ тѣ дѣла, кои по заведеніямъ вѣдомства Министерства Народнаго Просвѣщенія, разрѣшаются Попечителями Университетовъ и ихъ учебныхъ Округовъ.

Тамъ же, § 11.

12. Помощникъ Попечителя Лазаревскаго Института восточныхъ языковъ, подчиняясь непосредственно Попечителю, участвуетъ вмѣстѣ съ нимъ въ управленіи Институтомъ, а въ случаѣ отсутствія или болѣзни Попечителя, исполняетъ всѣ его обязанности и пользуется всѣми его правами.

Дополненіе къ Уставу, 1849 года Декабря 21 дня, § 11.

խանութեան Բարձրագոյն հաստատեալս յամի 1846, ՚ի Սեպտեմբերի 5։ Հիմն ունելով զայսոսիկ կանոնս, այն ամենայն պաշտօնեայք՝ որք ՚ի վարժարանս Նախարարին ազգային լուսաւորութեան ընկալեալ և արձակեալ լինին ՚ի Նախարարէն, ՚ի Լազարեանց Ճեմարանին ընկալեալ և արձակեալ լինին ՚ի գլխաւոր Իշխանապետէ նորին։

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 9։

Հատուած Բ։

Յաղագս Հոգաբարձութեան։

10. Գլխաւոր պարտաւորութիւն Հոգաբարձուի Ճեմարանին Լազարեանց եղեալ կայ յայսմ՝ զի գտանիցէ զհնարս առ ՚ի ծաղկեցուցանել զնոյն Ճեմարան, ևս և զի ամենայն ոգւով հսկեսցէ ՚ի ներգործութիւնս ամենայն անձանց՝ որոց յանձն է կառավարութիւն Ճեմարանին։

Նոյն § 10։

11. Նա ինքն վճռէ զայն ամենայն գործս ՚ի Ճեմարանին՝ զորս ՚ի վարժարանս Նախարարին ազգային լուսաւորութեան բարորոշեն Հոգաբարձուք Համալսարանաց և ուսումնական շրջանաց նոցին։

Նոյն § 11։

12. Օգնականն Հոգաբարձուի Լազարեանց Ճեմարանին Արևելեան լեզուաց՝ անմիջապէս գոլով ենթարկեալ Հոգաբարձուին՝ զոյգ ընդ նմա մասնակցի յամենայն կառավարութիւնս Ճեմարանին։ Իսկ ՚ի դէպս բացակայութեան կամ հիւանդութեան Հոգաբարձուին՝ լնու զամենայն պարտաւորութիւնս նորա, և վայելէ զամենայն իրաւունս նորա։

Յաւելուած Կանոնադրութեանց 1849 ամի Դեկտեմբերի 21. § 11։

13. Подчиняясь непосредственно Главному Начальнику Института, Попечитель представляетъ ему дѣла, разрѣшеніе коихъ будетъ превышать власть, присвоенную Попечителямъ.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 12

14. Попечитель Лазаревскаго Института избирается изъ фамиліи Лазаревыхъ, на основаніи пунк. 2 Высочайше утвержденнаго положенія Комитета Министровъ 29 Марта и 26 Апрѣля 1838 года и §§ 16, 17, 18 и 19 правилъ, Высочайше утвержденныхъ 31 Января 1841 года. Если кто изъ фамиліи Лазаревыхъ, долженствуя на основаніи сихъ постановленій, занять мѣсто Попечителя, не будетъ имѣть присвоеннаго сей должности класса или чина, то онъ, состоя за урядъ въ томъ классѣ, который присвоенъ Попечителю и исправляя должность Попечителя, утверждается въ этой должности тогда только, когда службою получитъ чинъ или классъ, въ коемъ, по общему закону, можетъ занимать означенную должность.

Тамъ же, § 13.

Помощникъ Попечителя Лазаревскаго Института избирается также изъ фамиліи Лазаревыхъ, примѣняясь къ порядку, въ сей статьѣ изложенному.

Дополненіе къ Уставу 1849 года Декабря 21 дня, § 13

15. Попечителю Института, для переписки, предоставляется имѣть особаго Письмоводителя.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 14.

13. Հոգաբարձուն, գոլով անմիջապէս ստորակարգեալ գլխաւոր Իշխանապետի Ճեմարանին՝ առաջի առնէ նմա զամենայն գործս, որոց վճռողութիւնն զանցանէ ըստ չափ իշխանութեան՝ տուելոյ Հոգաբարձուին։

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 12։

14. Հոգաբարձուն Լազարեանց Ճեմարանի ընտրեալ լինի ՚ի գերդաստանէ Լազարեանց, որպէս հիմնեալ և որոշեալ է յ2 տնահամարն Բարձրագոյնս հաստատեալ սահմանադրութեան ժողովոյն Նախարարաց ՚ի 29 Մարտի և ՚ի 26 Ապրիլի 1838 ամին, և և ՚ի տնահամարսն ժդ, ժէ, ժը, ժթ կանոնաց Բարձրագոյնս հաստատելոյ ՚ի 31 Յունուարի 1841 ամին։ Եթէ ոք ՚ի տոհմէ Լազարեանց՝ որում պարտ իցէ ըստ սահմանադրութեանցս այսոցիկ ստանձնել զպաշտօն Հոգաբարձուի, ոչ ունիցի զաստիճան՝ զպեպհականեալն այսմ պարտաւորութեան, յայնժամ պատուոյ աղագաւ կրելով զաստիճանն զայն՝ կարող է լինել տեղակալ նորա, բայց հաստատի տիրապէս ՚ի պաշտամանս յայսմիկ՝ երբ արքունի պատահարկութեամբ ստասցի զաստիճան աւագութեան, որ կարևորն է առ այս փոխման ըստ հասարակաց կանոնի։

Նոյն § 13։

Օգնական Հոգաբարձուի Լազարեանց Ճեմարանին՝ ընտրեալ լինի նոյնպէս ՚ի տոհմէ Լազարեանց, զհետ գնալով կարգի՝ ՚ի տնահամարս բացատրելոց։

Յաւելուած Կանոնադրութեանց 1849 ամի Դեկտեմբերի 21. § 13։

15. Հոգաբարձուն Լազարեանց Ճեմարանի մարթի ունել զառանձին Խնամակալ։

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10 § 14։

Отдѣленіе 3.

О Директорѣ.

16. Директоръ Лазаревскаго Института есть непосредственный Начальникъ и полный хозяинъ онаго по всѣмъ вообще частямъ.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 15.

17. Онъ, подчиняясь Попечителю Института, избирается имъ съ согласія Главнаго Начальника этого заведенія.

Тамъ же, § 16.

18. Директоръ Института исполняетъ по этому заведенію всѣ обязанности, предоставленныя Ректорамъ Университетовъ и Директорамъ Лицеевъ, Гимназій и прочихъ подобныхъ заведеній.

Тамъ же, § 17.

19. Директоръ Института есть непремѣнный Председатель Совѣта и Правленія Института.

Тамъ же, § 18.

20. Подробности всѣхъ вообще обязанностей и правъ Директора опредѣляются въ особой инструкціи, которая должна быть дана ему Попечителемъ, съ утвержденія Главнаго Начальника.

Тамъ же, § 19.

21. Директору представляется снабдить всѣхъ служащихъ при Институтѣ чиновъ особыми инструкціями и наставленіями, съ утвержденія Попечителя.

Тамъ же, § 20.

Հատուած Դ։

Յաղագս Կառավարչին։

16. Կառավարիչն Լազարեան Ճեմարանին՝ է անմիջական իշխան և լիակատար կարգաւորիչ նորին առհասարակ ըստ ամենայն մասանց։

Կանոնադրութիւն 1848 ամ. Մայիսի 10. § 15։

17. Նոյն գոլով ստորակարգեալ Հոգաբարձուի Ճեմարանին՝ ընտրեալ լինի 'ի նմանէ համաձայնութեամբ գլխաւոր Իշխանապետին։

Նոյն § 16։

18. Կառավարիչն Ճեմարանի կատարէ 'ի նմին զայն ամենայն պարտաւորութիւնս՝ զորս կատարեն կառավարիչք Համալսարանաց, և վարիչք Լիկէոնից (լիցէյից) վարժարանաց (Գիմնազիայից) և այլոց նոյնօրինակ ուսումնարանաց։

Նոյն § 17։

19. Կառավարիչն Ճեմարանի է անփոփոխ նախագահ Խորհրդարանի և Կառավարութեան Ճեմարանին։

Նոյն § 18։

20. Մասնաւոր պարտաւորութիւնք և իրաւունք Կառավարչին համօրէն առհասարակ սահմանին յառանձին Կարգադրութեան՝ զոր պարտի տալ նմա Հոգաբարձուն՝ հաստատութեամբ գլխաւոր Իշխանապետին։

Նոյն § 19։

21. Կառավարչին յանձն լինի տալ ամենայն պաշտօնակալաց 'ի Ճեմարանին զառանձին կարգադրութիւնս և հրահանգս հաստատեալս 'ի Հոգաբարձուէն։

Նոյն § 20։

Отдѣленіе 4.

Объ Инспекторѣ.

22. Инспекторъ Лазаревскаго Института есть непосредственный Помощникъ Директора по всѣмъ вообще частямъ управленія симъ заведеніемъ. Онъ исключительно завѣдываетъ классами и наблюдаетъ за благоустройствомъ заведенія и нравственностію воспитанниковъ онаго.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 21.

23. Въ случаѣ отсутствія или болѣзни Директора, Инспекторъ исполняетъ всѣ его обязанности по Институту и предсѣдательствуетъ въ Совѣтѣ и Правленіи этого заведенія.

Тамъ же, § 22.

24. Инспекторъ преимущественно назначается изъ Профессоровъ Института, сохраняя обязанности Профессора. Впрочемъ въ должность Инспектора можетъ быть назначено и лице постороннее.

Тамъ же, § 23.

Отдѣленіе 5.

О Совѣтѣ.

25. Совѣту представляется завѣдываніе въ Институтѣ всѣми вообще предметами учебной части.

Тамъ же, § 24.

Հատուած Դ։

Յաղագս Վերատեսչին։

22. Վերատեսուչն Լազարեանց Ճեմարանի է անմիջական օգնական Կառավարչի առհասարակ յամենայն մասունս կառավարութեան 'ի Ճեմարանին։ Նա միայն խնամ' ունի դաստիարակութեանց, և հսկէ 'ի վերայ բարեկարգութեան Ճեմարանին և բարեբարոյութեան աշակերտելոյ։

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 21։

23. 'Ի բացակայութեան կամ 'ի հիւանդութեան Կառավարչին' Վերատեսուչն լցուցանէ զամենայն պարտաւորութիւնս նորա 'ի Ճեմարանի, և նախաթոռնստի 'ի Խորհրդարանի և 'ի Կառավարութեան տեղւոյն։

Նոյն § 22։

24. Վերատեսուչն առաւելապէս ընտրեալ լինի և կարգի 'ի թուոյ Ուսուցչապետաց Ճեմարանին' պահելով նաև զպարտաւորութիւն Ուսուցչապետի. սակայն պաշտօն Վերատեսչի կարէ յանձն լինել և այլում' ումեք, որ չիցէ 'ի թուոյ ուսուցչապետաց Ճեմարանին։

Նոյն § 23։

Հատուած Ե.

Յաղագս Խորհրդարանի։

25. Խորհրդարանին յանձնեալ լինի 'ի Ճեմարանի կարգադրել առհասարակ զամենայն առարկայս ուսմանց։

Նոյն § 24։

26. Совѣтъ составляется подъ предсѣдательствомъ Директора: изъ Инспектора, Профессоровъ и Старшихъ учителей. Сверхъ того Членами Совѣта могутъ быть назначены, съ согласія Попечителя, лица постороннія, извѣстныя своею ученостію или опытностію въ воспитаніи юношества и согласившіяся своимъ участіемъ содѣйствовать успѣхамъ заведенія.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 25.

27. Предметы, обязанности и порядокъ дѣлопроизводства въ Совѣтѣ Лазаревскаго Института тѣже, что въ Совѣтахъ: Университетовъ и Лицеевъ, состоящихъ въ вѣдомствѣ Министерства Народнаго Просвѣщенія.

Тамъ же, § 26.

Отдѣленіе 6.

О Правленіи.

28. Правленію Института поручается завѣдываніе частями: хозяйственною и полицейскою.

Тамъ же, § 27.

29. Оно составляется подъ предсѣдательствомъ Директора Института, изъ Инспектора и четырехъ Совѣтниковъ, кои назначаются Попечителемъ: одинъ изъ Профессоровъ или Старшихъ учителей Института, а остальные три—изъ лицъ Армянской націи, постоянно живущихъ въ Москвѣ.

Тамъ же, § 28.

26. Խորհրդարանն ընդ նախագահութեամբ Կառավարչին՝ բաղկանայ 'ի Վերատեսչէն, յՈւսուցչապետաց, և յաւագ վարժապետաց: Բայց յայդմանէ՝ յանդամս Խորհրդարանին մարթին ընտրել լինել հաւանութեամբ Հոգաբարձուին՝ նաև այլ անձինք համբաւեալք ուսումնականութեամբ կամ փորձառութեամբ 'ի դաստիարակութեան մանկանց, և որք յանձն առնուցուն գործակից լինել յառաջադիմութեան Ճեմարանին:

Կանոնադրութեան 1848 ամ. Մայիսի 10. § 25:

27. Իրաւունք, պարտաւորութիւնք, և կարգ գործակատարութեանց 'ի Խորհրդարանի Լազարեանց Ճեմարանին՝ նոյն են ամենեին որ ինչ 'ի Խորհրդարանս Համալսարանաց և Լիկէոնից (Լիցէյից) ընդ իշխանութեամբ Նախարարին ազգային լուսաւորութեան եղելոց:

Նոյն § 26:

Հատուած Է:

Յաղագս Կառավարութեան:

28. Կառավարութեան Ճեմարանին յանձն լինի բարեկարգել զտնտեսական և զքաղաքական գործս:

Նոյն § 27:

29. Կառավարութիւնն ընդ նախագահութեամբ Կառավարչի Ճեմարանին՝ բաղկանայ 'ի Վերատեսչէն, և 'ի չորից Խորհրդականաց, զորս հաստատէ Հոգաբարձուն, զմին՝ յՈւսուցչապետաց կամ յաւագ վարժապետաց Ճեմարանին, իսկ զերիսն՝ 'ի Հայոց հանապազ 'ի Մոսկուա բնակելոց:

Նոյն § 28:

30. Предметы, обязанности и порядокъ дѣлопроизводства въ Правленіи Лазаревскаго Института суть тѣже, какіе предписаны Правленіямъ Университетовъ и Лицеевъ, находящихся въ завѣдываніи Министерства Народнаго Просвѣщенія, съ тѣми измѣненіями кои изложены далѣе, въ главѣ VI настоящаго Устава.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 29.

30. Ուարկայք, պարտաւորութիւնք և կարգ գործակատարութեանց 'ի Կառավարութեան Լազարեանց Ճեմարանին՝ նոյն են որ ինչ 'ի կառավարութեան Համալսարանաց և լիկէոնից ընդ իշխանութեամբ Նախարարին ազգային լուսաւորութեան եղելոց, այնու տարբերութեամբ, որ նշանակեալ կայ սորին 'ի գլ. Գ. այսր Կանոնադրութեանց:

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 29:

ГЛАВА ТРЕТЬЯ.

О воспитанникахъ.

31. Воспитанники Лазаревскаго Института раздѣляются: на пансіонеровъ и полупансіонеровъ.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 30.

32. Пансіонеры, живя въ заведеніи, пользуются въономъ, кромѣ ученія, одеждою и пищею; а полупансіонеры, приходя въ Институтъ для ученія, пользуются въ ономъ однимъ только обѣдомъ.

Тамъ же, § 31.

33. Число пансіонеровъ ограничивается 140 воспитанниками. Впрочемъ, если мѣсто позволитъ, число это можетъ быть увеличено, по представленію Директора, съ утвержденія Попечителя. Число полупансіонеровъ не ограничивается, но зависитъ отъ усмотрѣнія Директора и Попечителя.

Тамъ же, § 32.

34. Изъ 140 пансіонеровъ, 4 воспитанника суть пансіонеры ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА и воспитываются на счетъ Государственнаго Казначейства; 14 воспитанниковъ изъ Кавказскихъ и Закавказскихъ уроженцевъ, воспитываются также на счетъ казны для приготовленія на службу по Кавказскому и Закавказскому краю (*); 30 воспитанниковъ называются Лазаревскими пан-

(*) На основаніи § 3-го, Высочайше утвержденнаго 11-го Іюня 1849 года, Положенія о воспитаніи Кавказскихъ и Закавказскихъ уроженцевъ на

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ։

Յաղագս աշակերտաց։

31. Աշակերտք Լազարեանց Ճեմարանին բաժանին 'ի հասութատուս և 'ի կիսհասութատուս։

Կանոնադրութեան 1848 ամի Մայիսի 10. § 30։

32. Աշակերտք հասութատուք՝ բնակեալք 'ի Ճեմարանին, ընդունին բաց յուսմանց նաև զհանդերձս և զկերակուր. իսկ կիսհասութատուք, որք երթևեկեն 'ի Ճեմարանն վասն ուսման՝ ընդունին միայն զճաշ։

Նոյն § 31։

33. Թիւ հասութատուաց սահմանի 'ի 140 աշակերտս. և եթէ տեղին ներեսցէ՝ թիւ նոյն մարթի և ևս աւելուլ առաջարկութեամբ Կառավարչին և հաստատութեամբ Հոգաբարձուին։ Թիւ կիսհասութատուաց ոչ բացորոշի, այլ կախի զկարգադրութենէ Կառավարչին և Հոգաբարձուին։

Նոյն § 32։

34. 'Ի թուոյ 140 հասութատուաց՝ ութսուն են հասութատուք ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ, և դաստիարակելին ծախսք արքունի գանձատան. վաթսուն աշակերտք 'ի բնակչաց Կովկասու և յայնկոյս Կովկասու եղելոց՝ դաստիարակելին նոյնպէս արքունի ծախսք, և պատրաստին առ 'ի լինել պաշտօնեայ 'ի սահմանս Կովկասու և յայնկոյս Կովկասու։ (*) Երեսուն աշակերտք անուանին Լազարեան հասութատուք, և դաստիարակելին տոկոսեօք դրամագլխոյն՝ ընծայելոյ 'ի գերդաստանէ Լազարեանց՝ և եկամտիւք կալուածոյ

(*) Համաձայն 3 յօդուածոյ Բարձրագոյն հաստատեալ 'ի 11 Յունիսի 1849 ամի Դրութեան յաղագս դաստիարակելոց պաշտ-

сіонерами и содержатся на счетъ процентовъ съ капиталовъ, пожертвованныхъ фамиліею Лазаревыхъ и доходовъ, ею предоставленныхъ Институту; 2-ва именуются Касперовскими пансіонерами и содержатся съ процентовъ капитала, пожертвованнаго купцомъ Касперовымъ (*); 20-ть воспитанниковъ Духовнаго вѣдомства, содержатся доходами С.-Петербургскихъ и Московскихъ Армянскихъ Церквей, а прочіе 70-ть пансіонеровъ воспитываются на счетъ родителей и родственниковъ, и именуются своекоштными пансіонерами.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 33.

35. Въ число пансіонеровъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА опредѣляются сыновья бѣдныхъ, но заслуженныхъ Чиновниковъ, преимущественно изъ Армянъ, Грузинъ и Татаръ, живущихъ во внутреннихъ Губерніяхъ Россіи, по просьбамъ родителей и родственниковъ, представляемымъ, чрезъ Главнаго Начальника Института, на Всемилостивѣйшее благоусмотрѣніе ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА.

Тамъ же, § 34.

36. Пансіонеры Кавказскаго и Закавказскаго края избираются, по непосредственному усмотрѣнію Глав-

---

счетъ казны, въ высшихъ и специіальныхъ учебныхъ заведеніяхъ Имперіи, вмѣсто 14 воспитанниковъ изъ Кавказскихъ урожещевъ, воспитываются 20 на счетъ казны для приготовленія на службу по Кавказскому и Закавказскому краю.

(*) По Высочайше утвержденному докладу Предсѣдателя Кавказскаго Комитета, объявленному 24 Декабря 1848 года за № 2068, въ Институтѣ находятся еще 2 Пансіонера, которые именуются воспитанниками Мнацаканова и содержатся съ процентовъ капитала, пожертвованнаго Тифлисскимъ Гражданиномъ Мнацакановымъ.

շնորհելոյ 'ի նոյանէ Ճեմարանին։ Նախկին յաշակերտաց անուանին Գասպարեան հաստատութիւնք, և վարժին տոկոսեօք դրամագլխոյն՝ ընծայելոյ 'ի Գասպարեան վաճառականէն (*)։ Նոյն աշակերտք յեկեղեցականաց կրթին եկամտիւք եկեղեցեաց Հայոց՝ որ 'ի Պետերբուրգ և 'ի Մոսկվա։ Իսկ մնացեալ Ճեմարանին աշակերտք դաստիարակին ծախիւք ծնողաց կամ ազգականաց, և անուանին ուսանողք սեպհական հաստութեան։

Կանոնադրութիւն 1848 ամ. Մայիսի 10. § 33։

35. Ի թիւս հաստատութեանց ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ընկալեալ լինին որդիք ազգաց՝ բայց զօրութեամբ ծառայող՝ աստիճանաւորաց, առաւելապէս 'ի Հայոց, 'ի Վրաց և 'ի Թաթարաց՝ բնակելոյ 'ի ներքին նահանգս Ռուսաստանի ըստ խնդրոյ ծնողաց կամ ազգականաց, որ (զխնդիրն) միջնորդութեամբ գլխաւոր Իշխանապետի Ճեմարանին պարտ է առաջի առնել Բարձրագոյն բարեհաճութեան ՆՈՐԻՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ։

Նոյն § 34։

36. Հաստատութեան ուսանողք 'ի Կովկասէ և յայնկոյս կողմանց Կովկասու՝ ընտրին ըստ անմիջական բա-

---

կերպս 'ի բնակչաց Կովկասու և յայնկոյս Կովկասու եղելոց արքունի ծախիւք 'ի Բարձրագոյն և 'ի մանաւոր դպրոցս Կայսերութեան, փոխանակ 14 աշակերտաց 'ի բնակչաց Կովկասու և յայնկոյս Կովկասու եղելոց՝ դաստիարակին 20 արքունի ծախիւք առ 'ի մտանել 'ի պաշտօն ծառայութեան 'ի սահմանս Կովկասու և յայնկոյս Կովկասու։

(*) Ըստ Բարձրագոյն հաստատեալ առաջարկութեան Աթոռակալին Կովկասեան Փոխարքային՝ յայտնելոյ 'ի 24 Դեկտեմբերի 1848 ամի ընդ համարաւ 2068, 'ի Ճեմարանի գտանին նաև 2 հաստատու աշակերտք, որք կոչին Մնացականեան հաստատութիւնք, և պահպանին տոկոսեօք դրամագլխոյն՝ ընծայելոյ 'ի Մնացականեանէ, քաղաքացւոյ Թիֆլիզու։

наго Начальства этого края, изъ туземцевъ и дѣтей Русскихъ чиновниковъ.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 35.

37. Въ число Лазаревскихъ и Касперовскихъ пансіонеровъ назначаются сыновья самыхъ бѣдныхъ родителей изъ Армянъ, преимущественно сироты, по представленію Совѣта, съ утвержденія Попечителя. Родители, желающіе помѣстить своихъ сыновей въ число сихъ пансіонеровъ, подаютъ о томъ просьбы Попечителю, съ приложеніемъ особыхъ свидѣтельствъ о своемъ недостаточномъ состояніи.

Тамъ же, § 36.

38. Въ число воспитанниковъ Духовнаго вѣдомства назначаются сыновья Священнослужителей Армяно-Григоріанскаго исповѣданія, а также тѣхъ лицъ этого исповѣданія, кои пожелаютъ посвятить своихъ дѣтей духовному сану. Они опредѣляются Попечителемъ Института, по сношенію съ Духовными Начальствами Армяно-Григоріанскаго исповѣданія.

Тамъ же, § 37.

39. Родители и родственники, желающіе помѣстить дѣтей въ число своекоштныхъ пансіонеровъ и полупансіонеровъ, подаютъ о томъ просьбы Директору Института.

Тамъ же, § 38.

40. При всѣхъ вообще просьбахъ о помѣщеніи воспитанниковъ въ Лазаревскій Институтъ, должны быть прилагаемы свидѣтельства: о рожденіи и крещеніи,

ցորոշութեան գլխաւոր կառավարչաց այնց կողմանց՝ 'ի բնակչաց անդր ծնելոց, և 'ի մանկանց աստիճանաւորաց Ռուսաց։

Կանոնադրութիւն 1848 ամ. Մայիսի 10. § 35։

37. Լազարեան և Գասպարեան հաստատութիւնք ընտրին յորդւոց աղքատագոյն ծնողաց Հայոց՝ առաւելագէս որբ.ք, ըստ առաջարկութեան Խորհրդարանին և հաստատութեան Հոգաբարձուին։ Ծնողք՝ որք յօժարին տալ զմանկունս իւրեանց 'ի դաս հաստատութեանց, տան վասն այսր զխնդրագիր Հոգաբարձուին, նոյն և զառանձին վկայական 'ի սակս աղքատ վիճակի իւրեանց։

Նոյն § 36։

38. Հաստատութիւնք յեկեղեցականաց ընտրին յորդւոց եկեղեցական պաշտօնէից Լուսաւորչական դաւանութեան Հայոց. նոյնպէս և այն անձինք 'ի Հայոց, որք ցանկան զորդիս իւրեանց նուիրել 'ի վիճակ եկեղեցական։ Ընկալեալ լինին նոքա բարերարութեամբ Հոգաբարձուի Ճեմարանին՝ հաւանութեամբ եկեղեցական իշխանութեան Լուսաւորչական Հայոց։

Նոյն § 37։

39. Ծնողք և ազգականք, որք յօժարին կարգել զորդիս իւրեանց 'ի թիւս աշակերտաց սեպհական հասութի ռոճկաց և կէսհաստատութեանց, տան զխնդրագիր Կառավարչի Ճեմարանին։

Նոյն § 38։

40. Յամենայն խնդրագիրս, որ տուեալ լինին յաղագս ընդունելոյ զմանկունս 'ի Ճեմարանն Լազարեանց՝ պարտ է յարել առ. զվկայականս վասն ծննդեան և մկրտութեան, այլև վասն պատուաստի ծաղկին, և

о прививаніи оспы и о званіи родителей, на общемъ основаніи.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 39.

41. Всѣ вообще воспитанники, опредѣляющіеся въ Институтъ, подвергаются предварительному испытанію. Поступающіе въ первый или нисшій классъ должны умѣть читать и писать по Русски или по Армянски и знать первыя правила Ариѳметики. Воспитанники могутъ поступать не только въ первый, но прямо во второй, третій и даже четвертый классы, если на испытаніи докажутъ, что имѣютъ уже достаточныя свѣдѣнія въ тѣхъ предметахъ, кои преподаются въ нисшихъ классахъ. Въ первый и второй классы принимаются дѣти не моложе 10-ти и не старѣе 13-ти, а въ третій и четвертый не старѣе 15-ти лѣтъ. Въ испытаніи воспитанниковъ Азіатскаго происхожденія, по усмотрѣнію Совѣта, съ утвержденія Попечителя, допускаются нѣкоторыя облегченія.

Тамъ же, § 40.

42. Пріемъ воспитанниковъ производится два раза въ годъ: въ Январѣ и Іюлѣ мѣсяцахъ.

Тамъ же, § 41.

43. За каждаго пансіонера, какъ содержимаго на счетъ казны и церквей, такъ и воспитывающагося на счетъ родителей и родственниковъ, вносится ежегодно въ Институтъ триста рублей серебромъ и, сверхъ того, единовременно, при поступленіи въ заведеніе, на первоначальное обзаведеніе, тридцать пять рублей

գկոչմանէ ծնողացն, ըստ հասարակաց սահմանադրութեան։

Կանոնադրութիւն 1848 ամ Մայիսի 10. § 39։

41. Ամենայն աշակերտք, որք ընկալեալ լինին 'ի Ճեմարանն, յառաջագոյն փորձին։ Ընկալեալքն յառաջին կամ 'ի սորին դասատունն՝ պարտին գիտել ընթեռնուլ և գրել 'ի Ռուսաց կամ 'ի Հայոց լեզուի, եւս և գիտել զառաջին կանոնս Թուաբանութեան։ Աշակերտք մարթին ընկալեալ լինել ոչ միայն յառաջինն, այլ և ուղղակի յերկրորդ՝ յերրորդ և 'ի չորրորդ դասատունն, եթէ 'ի հարցափորձութեան անդ ցուցանիցեն՝ թէ ունին արդէն զբաւական գիտութիւն այնց առարկայից՝ որք աւանդին 'ի սորին դասատանն։ Յառաջին և յերկրորդ դասատունս ընկալեալ լինին մանկունք՝ որք չիցեն պակաս քան զտասնամեայ հասակն, և ոչ աւելի քան զերեքտասանն. իսկ յերրորդ և 'ի չորրորդ դասատունս այնք, որք չիցեն աւելի քան զհնգետասանամեայ։ 'Ի հարցափորձի աշակերտաց յԱսիական կողմանց եկելոց՝ ըստ բացորոշութեան Խորհրդարանի և ըստ հաստատութեան Հոգաբարձուի շնորհեալ լինին ինչ ինչ բացառութիւնք։

Նոյն § 40։

42. Աշակերտք ընկալեալ լինին երկիցս 'ի տարւոջ, յամսեան Յունուարի և 'ի Յուլիսի։

Նոյն § 41։

43. Իւրաքանչիւր հասութատուք թէ յարքունուստ և յեկեղեցեաց խնամեալք և թէ 'ի ծնողաց պահպանեալք՝ յիւրաքանչիւր ամի վճարեն Ճեմարանին երեք հարիւր ռուբլի արծաթ։ Բաց յայդմանէ, 'ի մտանել

серебромъ. За каждаго полупансіонера платится родителями или родственниками ихъ, сто шестьдесятъ рублей серебромъ въ годъ.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 42.

44. Плата за всѣхъ вообще воспитанниковъ вносится, по ровной части, два раза въ годъ: 1-го Января и 1-го Іюля. Если въ теченіи всего Января или Іюля мѣсяца, эта плата за своекоштнаго воспитанника не будетъ внесена, то онъ исключается изъ заведенія. Если кто изъ воспитанниковъ, по какимъ либо причинамъ, выбудетъ въ теченіи полугодія, то внесенная за него плата не возвращается, но остается въ пользу заведенія.

Тамъ же, § 43.

աշակերտաց 'ի Ճեմարանն՝ 'ի պէտս նախնական պիտոյից վճարեն միանգամ՝ միայն երեսուն և հինգ ռուբլի արծաթ։ Ծնողք կամ՝ ազգակիցք կէսհատուցմատու աշակերտաց վճարեն հարիւր վաթսուն ռուբլի արծաթ 'ի տարւոջ։

Կանոնադրութիւն 1848 ամ. Մայիսի 10. § 42։

44. Հատուցումն դրամոց առհասարակ վասն իւրաքանչիւր աշակերտաց լինի երկիցս յամին. յառաջին աւուր Յունուարի և յառաջին աւուր Յուլիսի։ Եթէ յընթացս Յունուարի և Յուլիսի սեպհական հատուցիւ դատախարակեալ աշակերտք ոչ վճարեսցեն զպահանջեալ դրամսն, արձակեալ լինին նոքա 'ի Ճեմարանէն։ Եթէ ոք 'ի հատուցմատուաց յընթացս կիսոյ տարւոյ 'ի սակս զինչ և իցէ պատճառի արտաքս ելանիցէ 'ի Ճեմարանէ, վճարին դրամոյ նորա ոչ դարձուցանի նմա յետս, այլ մնայ յօգուտ Ճեմարանին։

Նոյն § 43։

ГЛАВА ЧЕТВЕРТАЯ.

Образованіе учебной части.

45. Предметы ученія въ Лазаревскомъ Институтѣ суть:

I. Законъ Божій.

II. Восточные языки: 1. Армянскій, 2. Арабскій, 3. Персидскій, 4. Турецкій, 5. Грузинскій и 6. Татарскій.

III. Предметы, преподаваемые въ Гимназіяхъ: 1. Русская Словесность; 2. Математика и Физика; 3. Географія со включеніемъ статистическихъ свѣдѣній; 4. Исторія Всеобщая и Русская; 5. Русскіе законы; языки: 6. Латинскій, 7. Нѣмецкій и 8. Французскій.

IV. Искусства: 1. Чистописаніе; 2. Рисованіе и Черченіе и 3. Танцованіе.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 44.

46. Воспитанникамъ, приготовляющимся въ Духовное званіе Армяно-Григоріанскаго исповѣданія, преподаются слѣдующіе предметы: 1. языки: Русскій, одинъ изъ Европейскихъ: или Французскій, или Нѣмецкій; Армянскій и еще одинъ изъ трехъ Восточныхъ языковъ: или Персидскій, или Турецкій, или Татарскій; 2. Математика, Физика, Географія и Исторія, а изъ искусствъ: Чистописаніе и Рисованіе; 3. Законъ Божій и дополнительныя лекціи. Лекціи

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ

Կարգ ուսումնական ժամուց:

45. Առարկայք ուսմանց Լազարեանց Ճեմարանին են հետագայքդ.

ա. Պատուիրանք Աստուծոյ:

բ. Արեւելեան լեզուք. 1. Հայոց, 2. Արաբացւոց, 3. Պարսից, 4. Տաճկաց, 5. Վրաց, և 6. Թաթարաց:

գ. Առարկայք ուսանդեալք 'ի վարժարանս (Գիմնազիայս), որք են 1. Գրականութիւն Ռուսաց. 2. Մաթեմատիկա և Բնագիտութիւն. 3. Աշխարհագրութիւն զուգ ընդ վիճակագրական տեղեկութեանց. 4. Պատմութիւն ընդհանուր և Ռուսաց. 5. Օրէնք Ռուսաց. Լեզուք — 6. Լատինականն, 7. Գերմանականն, և 8. Գաղղիականն:

դ. Արուեստք. 1. Վայելչագրութիւն. 2. Նկարչութիւն և Գծագրութիւն. 3. Կաքաւումն:

Կանոնադրութիւն 1848 ամ. Մայիսի 10. § 44:

46. Աշակերտք՝ որք պատրաստին յեկեղեցական վիճակ Լուսաւորչական Հայոց դաւանութեան, ուսանին զհետագայ առարկայս. 1. զլեզուս,—Ռուսաց, եւս և զմին յեւրոպականաց, այն է՝ կամ զԳաղղիացւոց կամ զԳերմանացւոց. զլեզու Հայոց, եւս և զմին յԱրեւելեան լեզուաց, այն է՝ կամ զՊարսից, կամ զՏաճկաց, կամ զԹաթարաց. 2. զՄաթեմատիկա, զԲնաբանութիւն, զԱշխարհագրութիւն և զՊատմութիւն. իսկ յարուեստից անտի՝ զՎայելչագրութիւն և զՆկարչութիւն. 3. զօրէնս Աստուծոյ, և զկրթացուցիչ գիտութիւնս՝ որք

сіи заключаютъ въ себѣ: курсъ Догматическаго Богословія, согласно правиламъ вѣроисповѣданія Армяно-Григоріанской церкви; курсъ толкованія Священнаго Писанія; объясненіе Литургіи и Церковной Исторіи. Сверхъ того объясняются имъ обязанности истиннаго Пастыря Церкви къ своему сану, къ Правительству и къ людямъ вообще.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 45.

47. Воспитанникамъ, приготовляющимся для торговли, читаются дополнительные курсы: Бухгалтеріи, Науки о торговлѣ и товаровѣденія.

Тамъ же, § 46.

48. Всѣ вообще воспитанники Лазаревскаго Института, кромѣ духовныхъ, обязаны обучаться одному изъ Восточныхъ языковъ, по собственному ихъ выбору: Турецкому, Персидскому или Татарскому, съ пособіемъ языка Арабскаго. Всѣ Армяне безъ изъятія обучаются языку Армянскому, а Грузины—Грузинскому, Татары же—Татарскому. Кавказскіе воспитанники обучаются мѣстнымъ языкамъ, на основаніи § 34 Высочайше утвержденнаго 11 Іюня 1849 года Положенія о воспитаніи Кавказскихъ и Закавказскихъ уроженцевъ на счетъ казны въ высшихъ и спеціальныхъ заведеніяхъ Имперіи.

Дополненіе къ Уставу, 1849 года Декабря 21 дня, § 47.

պարունակին զհետագայ մասունս, այնք են՝ բովանդակն համառօտապատում՝ Աստուածաբանութեան՝ համաձայն կանոնաց եկեղեցւոյ Լուսաւորչական Հայոց, բովանդակն մեկնութեան Աստուածաշունչ գրոց. Բացատրութիւն պատարագի և Պատմութիւն եկեղեցականն: Բայց յայդցանէ՝ բացատրեալ լինին նոյն պարտաւորութիւնք Ճշմարիտ հովուաց եկեղեցւոյ առ ատոլՃան իւր, առ կառավարութիւնն և առ մարդիկ առ հասարակ:

Կանոնադրութիւնք 1848 ամի Մայիսի 10. § 45:

47. Աշակերտաց՝ նուիրողաց զանձինս ՚ի վաճառականութիւն, ուսանելին լրացուցիչ գիտութիւնք, այնք են՝ Տումարագիտութիւն, ևս և գիտութիւնք՝ վերաբերեալք առ վաճառականութիւն և առ վաճառելի նիւթս:

Նոյն § 46:

48. Ուսանարակ ամենայն աշակերտք Լազարեանց Ճեմարանին՝ բաց յեկեղեցականաց, պարտաւոր են ուսանիլ զմին յԱրեւելեան լեզուաց՝ ըստ սեպհական ընտրութեանց իւրեանց, զՏաճկայն, զՊարսկայն, կամ զԹաթարայն՝ օգնութեամբ Արաբացի լեզուին: Ամենայն Հայք ուսանց բացառութեամբ պարտին ուսանել զլեզուն Հայոց, Վիրք՝ զՎրացն, Թաթարք՝ զԹաթարացն: Կովկասեան հասութ տոու աշակերտք ուսանելն զլեզու սահմանաց իւրեանց՝ համաձայն 34 յօդուածոյ Բարձրագոյն հաստատելոյ ՚ի 11 Յունիսի 1849 ամի Սահմանադրութեանն յաղագս դաստիարակութեան ՚ի Կովկաս և անդր քան զԿովկաս ծնելոց՝ և արքունի հասութիւ ուսանողաց ՚ի բարձրագոյն և ՚ի մասնաւոր ուսումնարանս Տէրութեան:

Յաւելուած Կանոնադրութեանց 1849 ամի Դեկտեմբերի 21. § 47:

Примѣчаніе. Обученіе языкамъ Нѣмецкому и Латинскому не есть обязательное для всѣхъ воспитанниковъ, но предоставляется имъ на волю: обучаться симъ языкамъ или не обучаться имъ во все. Тѣ изъ воспитанниковъ, кои приготовляются для поступленія въ Университеты, непремѣнно обязаны обучаться Латинскому языку.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 47.

49. Весь вообще курсъ ученія раздѣляется на 8 классовъ; изъ нихъ 6-ть гимназическихъ или общихъ; а 2 спеціальныхъ или высшихъ для Восточныхъ языковъ.

Тамъ же, § 48.

50. Распредѣленіе предметовъ по классамъ и назначеніе учебныхъ часовъ предоставляется Совѣту Института, съ одобренія Попечителя. Обученіе Восточнымъ языкамъ начинается съ нисшихъ Гимназическихъ классовъ и оканчивается въ высшихъ или спеціальныхъ классахъ. Сіи послѣдніе классы преимущественно назначаются для чтенія Восточной литературы, для практическихъ упражненій въ Восточныхъ языкахъ и для преподаванія Русской словесности.

Тамъ же, § 49.

51. Преподаваніе въ Институтѣ производится по тѣмъ руководствамъ, кои введены и впредь будутъ вводимы въ учебныхъ заведеніяхъ вѣдомства Министерства Народнаго Просвѣщенія.

Тамъ же, § 50.

52. Для преподаванія находятся при Институтѣ: За-

Ծանօթութիւն. Ուսումն Գերմանական և Լատին լեզուաց ոչ է պարտաւորութիւն վասն ամենայն աշակերտաց. այլ թողեալ լինի 'ի կամս նոցա՝ ուսանիլ զայնս կամ ոչ: Աշակերտք, որք պատրաստեն զանձինս մտանել 'ի Համալսարան՝ հարկաւ պարտին ուսանիլ զլեզուն Լատինական:

Կանոնադրութիւն 1848 ամ. Մայիսի 10. § 47:

49. Բովանդակ տևողութիւն ուսմանց բաժանի յութ դասակարգս, յորոց վեցք՝ են աւանդեալք 'ի Գիմնազիայս, կամ հանրականք. իսկ երկուք՝ մասնականք կամ վերինք, 'ի պէտս Արևելեան լեզուաց:

Նոյն § 48:

50. Բաժանումն առարկայից ըստ դասուց, և կարգումն ժամուց ուսմանց, յանձն լինի Խորհրդարանի Ճեմարանին՝ հաստատութեամբ Հոգաբարձուին: Ուսումն Արևելեան լեզուաց սկսանի 'ի ստորին Գիմնազիական դասատունս, և աւարտեալ լինի 'ի վերին կամ 'ի մասնական դասատունս: Վերին դասատունքս առաւելապէս կարգին յուսումն Արևելեան Գրականութեան, 'ի գործադրական վարժութիւն Արևելեան լեզուաց, և 'ի դասատուութիւն Գրականութեան Ռուսաց:

Նոյն § 49:

51. Դասատուութիւնն 'ի Ճեմարանի աւանդի այնու եղանակաւ, որ արդէն ընկալեալ է կամ յապայն ընկալեալ լիցի 'ի վարժարանս՝ ընդ իշխանութեամբ Նախարարին ազգային լուսաւորութեան եղեալ:

Նոյն § 50:

52. Ի պէտս դասատուութեան 'ի Ճեմարանի կար-

коноучители, Профессоры, Старшіе и Младшіе учители.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 51.

53. Законоучители опредѣляются для преподаванія Закона Божія: одинъ Православнаго, а другой Армяно-Григоріанскаго исповѣданія. Сверхъ того, для чтенія дополнительныхъ лекцій воспитанникамъ, приготовляющимся къ духовному сану, полагается Преподаватель изъ духовныхъ лицъ Армяно-Григоріанскаго вѣроисповѣданія. Профессоры назначаются: 1-нъ для Русской Словесности, 1-нъ для Армянскаго, 1-нъ для Арабскаго и Персидскаго, и 1-нъ для Турецкаго и Татарскаго языковъ. Старшіе Учители суть: 1-нъ для Русской словесности, 1-нъ Армянскаго, 1-нъ Арабскаго и Персидскаго, 1-нъ Грузинскаго, 1-нъ Татарскаго и Турецкаго, и 1-нъ Латинскаго языковъ; 1-нъ Русскаго Законовѣдѣнія, 2-ва Математики (изъ коихъ одинъ читаетъ еще Физику, а другой—Математическую Географію), 1-нъ Исторіи (онъ же читаетъ Политическую Географію, со включеніемъ статистическихъ свѣдѣній), и 1-нъ Наукъ Коммерческихъ. Младшіе учители назначаются: 1-нъ для Русскаго, 1-нъ Армянскаго, 1-нъ Французскаго и 1-нъ Нѣмецкаго языковъ. Кромѣ того, при Институтѣ состоятъ еще учителя, 1-нъ для рисованія и черченія и 1-нъ для чистописанія.

Дополненіе къ Уставу, 1849 года Декабря 21 дня, § 52.

գին ուսուցիչք Աստուածային օրինաց, ուսուցչապետք, (պրոֆեսորք) աւագ և կրտսեր վարժապետք։

Կանոնադրութեան 1848 ամի Մայիսի 10. § 51։

53. Ուսուցիչք Աստուածային Օրինաց կարգին առ ուսուցանել զօրէնս Աստուծոյ, մին՝ վասն ուղղափառ Ռուսաց դաւանութեան, և միւսն՝ վասն Լուսաւորչական Հայոց դաւանութեան։ Իսկ յայդմանէ՝ առ ուսուցանելոյ զբայուցիչ գիտութիւն՝ աշակերտաց պատրաստողաց զինքեանս առ եկեղեցական վիճակ, կարգի ոմն դաստառու յեկեղեցականաց Լուսաւորչական Հայոց։ Ուսուցչապետք կարգին, 1 վասն Ռուսաց Գրականութեան. 1 վասն Հայոց լեզուի. 1 վասն Արաբացւոց և Պարսից. և 1 վասն Տաճկաց և Թաթարաց։ Աւագ ուսուցիչք կարգին, 1 վասն Գրականութեան Ռուսաց. 1 վասն Հայկականին. 1 վասն Արաբացւոց և Պարսից. 1 վասն Վրաց. 1 վասն Թաթարաց և Տաճկաց. 1 վասն Լատին լեզուի. 1 վասն Օրինագիտութեան Ռուսաց. 2 վասն Մաթեմատիկայի (յորոց մին ուսուցանէ զԲնագիտութիւն, իսկ միւսն՝ զՉափագիտական աշխարհագրութիւն). 1 վասն Պատմութեան (որ և ուսուցանէ զՔաղաքագիտական աշխարհագրութիւն զոյգ ընդ Վիճակագրական տեղեկութեանց). և 1 վասն Վաճառագիտութեանց։ Կրտսեր ուսուցիչք կարգին. 1 վասն Ռուսաց. 1 վասն Հայոց. 1 վասն Գաղղիացւոց. և 1 վասն Գերմանական լեզուի։ Իսկ 'ի դպրոցն գտանին ևս 'ի Ճեմարանի. 1 Ուսուցիչ Պատկերահանութեան և Գծագրութեան. և 1 ևս՝ վասն Վայելչագրութեան։

Յաւելուած Կանոնադրութեանց 1849 ամի Դեկտեմբերի 21. § 52։

Примѣчаніе. Для обученія танцованію приглашается учитель по условію, а потому онъ не считается въ Государственной службѣ.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 52.

54. При назначеніи Профессоровъ и Учителей соблюдаются правила, предписанныя для назначенія Профессоровъ и Учителей: первыхъ въ Лицеи, а послѣднихъ въ Гимназіи вѣдомства Министерства Народнаго Просвѣщенія.

Тамъ же, § 53.

55. Относительно числа учебныхъ часовъ, распредѣленія времени, каникулъ, порядка испытанія и всѣхъ подробностей учебнаго устройства въ Лазаревскомъ Институтѣ, примѣняются къ этому заведенію правила, предписанныя для Лицеевъ и Гимназій вѣдомства Министерства Народнаго Просвѣщенія.

Тамъ же, § 54.

56. Для надзора за воспитанниками полагаются при Институтѣ особые Надзиратели. Они подчиняются непосредственно Инспектору.

Тамъ же, § 55 и Штатъ 21 Декабря 1849 года.

57. Для учебныхъ пособій состоятъ при Институтѣ: 1. Библіотека, 2. Минцъ-кабинетъ, 3. Физико-математическій кабинетъ. Завѣдываніе ими поручается Надзирателямъ или Преподавателямъ, по усмотрѣнію Директора, съ утвержденія Попечителя.

Тамъ же, § 56.

Ծանօթութիւն. Վասն ուսուցանելոյ զպար կամ զկի-թառ՝ կարգի ուսուցիչ պայմանաւ խելք. և վասն այսո-րիկ ոչ համարի նա 'ի կարգս արքունի պաշտօնակալաց։

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 52։

54. Ի կարգելն զուսուցչապետս և զուսուցիչս՝ պահ-պանեն կանոնք հաստատեալք 'ի սակս կարգելոյ զու-սուցչապետս 'ի Լիցէյս և զուսուցիչս 'ի Գիմնազիայս՝ ընդ տեսչութեամբ Նախարարին ազգային լուսաւո-րութեան գտեալը։

Նոյն § 53։

55. Ի սակս ժամուց դասատուութեան ուսմանց, բաժանման ժամանակաց, ազատութեան ժամանակի յուսմանէ, եղանակի հարցաքննութեան, և այլոց ման-րամասն հանգամանաց ուսումնական կարգաց Լա-զարեան Ճեմարանին, ընկալեալ լինին այն կանոնք՝ որք արդէն սահմանեալ են 'ի դէպս Լիցէյից և Գիմնա-զիայից ընդ տեսչութեամբ Նախարարին ազգային լու-սաւորութեան եղելոց։

Նոյն § 54։

56. Վասն հսկողութեան 'ի վերայ աշակերտաց՝ կարգին առանձինն 'ի Ճեմարանի աւագ և կրտսեր Վե-րակացուք, որք անմիջապէս ստորադրին Վերատեսչին։

Նոյն § 55 և Յաւելուած 21 Դեկտեմբերի 1849 ամի։

57. Ի Ճեմարանի գտանին նշանք ուսումնակա-նութեան, 1. մատենադարան. 2. դրամադարան. 3. թան-գարան Բնագիտութեան և Չափագիտութեան։ Խնա-մակալութիւն դոցին յանձն լինի Վերակացուաց կամ վարժապետաց՝ ըստ ընտրութեան Կառավարչին և հաստատութեան Հոգաբարձուին։

Նոյն § 56։

ГЛАВА ПЯТАЯ.

Права и преимущества Института.

58. Лазаревскому Институту восточныхъ языковъ даруются всѣ права и преимущества, предоставленныя Лицеямъ вѣдомства Министерства Народнаго Просвѣщенія. На этомъ основаніи:

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 57.

59. Лазаревскій Институтъ имѣетъ свою собственную печать съ изображеніемъ Государственнаго герба.

Тамъ же, § 58.

60. Лазаревскій Институтъ свободенъ отъ платежа вѣсовыхъ денегъ за отправляемыя по дѣламъ его письма и посылки, когда оныя вѣсомъ не болѣе пуда.

Тамъ же, § 59.

61. Институтъ свободенъ отъ употребленія гербовой бумаги и отъ платежа крѣпостныхъ и другихъ пошлинъ по совершаемымъ отъ имени его актамъ и вообще по всѣмъ касающимся до него дѣламъ.

Тамъ же, § 60.

62. Институтъ имѣетъ право отъ имени своего, издавать въ свѣтъ: рѣчи, разсужденія, программы и отчеты; но съ тѣмъ, чтобы оныя предварительно были разсматриваемы въ Совѣтѣ, на основаніи Цензурныхъ правилъ.

Тамъ же, § 61.

ԳԼՈՒԽ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

Իրաւունք և պարտաւորութիւնք Ճեմարանին։

58. Լազարեանց Ճեմարանի Արևելեան լեզուաց պարգևեալ լինին այն ամենայն իրաւունք և արտօնութիւնք՝ զորս արդէն ունին Լիցէյք ընդ տեսչութեամբ Նախարարին ազգային լուսաւորութեան գըտեալք։ Յայսմիկ իրաւունս հիմնեալ՝

Կանոնադրութիւն 1848 ամ. Մայիսի 10. § 57։

59. Ճեմարանն Լազարեանց ունիցի զիւր սեպհական կնիք՝ գծագրութեամբ Կայսերական Արծուէնշանին։

Նոյն § 58։

60. Ճեմարանն Լազարեանց ազատ է 'ի վճարելոյ պօշտական դրամս յառաքելն փամփակս և զայլ իրս՝ առ գործադրութիւն իւր վերաբերեալս, եթէ չիցեն այնք ծանր քան զմի պուդ։

Նոյն § 59։

61. Ճեմարանն ազատ է 'ի կիրառութենէ արծուէնշան թղթոյ, և 'ի վճարելոյ զակ հարկաց, և յայլոց հարկատուութեանց, և առ հասարակ յամենայնէ՝ որ վերաբերին առ գործադրութիւնս նորին։

Նոյն § 60։

62. Ճեմարանն ունի իրաւունս յանուն իւր 'ի լոյս ընծայել զճառս, զքննութիւնս, զցուցակս, և զհաշիւս. միայն թէ այնք կանխաւ քննեսցին 'ի Խորհրդարանի ըստ կանոնաց Քննողաց գրոց։

Նոյն § 61։

63. Все то, что Институтомъ, для своего употребленія по учебной части, будетъ выписано изъ чужихъ краевъ, дозволяется ввозить въ Государство безпошлинно, на томъ же основаніи, какъ сіе предоставлено Университетамъ и Лицеямъ.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 62 и Штатъ 21 Декабря 1849 года.

64. Принадлежащія Институту зданія освобождаются отъ квартирной повинности, какъ постоемъ, такъ и деньгами, равно и отъ другихъ городскихъ повинностей, исключая исправленія мостовой и освѣщенія фонарей.

Тамъ же, § 63.

65. Институтъ, имѣя собственную Типографію, можетъ имѣть книжную лавку.

Тамъ же, § 64.

66. Всѣ чины, состоящіе при Институтѣ, пользуются правами Государственной службы и состоятъ въ тѣхъ классахъ и разрядахъ, кои означены въ Штатѣ. Они пользуются всѣми преимуществами, дарованными лицамъ, служащимъ по учебной части вѣдомства Министерства Народнаго Просвѣщенія, и именно въ Лицеяхъ: Демидовскомъ и Безбородкинскомъ, а также и въ Московскомъ Дворянскомъ Институтѣ, Гимназіяхъ и прочихъ подобныхъ заведеніяхъ, статьями: 714, 715, 716, 721—724, 728, 737, 738, 741—750 Тома III Св. Уст. о службѣ по опред. отъ Прав., изд. 1842 года и продолженій онаго.

Тамъ же, § 65.

63. Զայն ամենայն մատեանս՝ զորս Ճեմարանն 'ի սակս ուսումնական պիտոյից իւրոց տայցէ բերել յօտար աշխարհաց, թոյլ տուեալ լինի մուծանել 'ի մէջ տէրութեան առանց վճարելոյ զմաքսն հարկս, համաձայն օրինաց՝ զորս ունին Համալսարանք և Լիցէյք:

Կանոնադրութեամբ 1848 ամի Մայիսի 10. § 62 և Ցուցակ 21 Դեկտեմբերի 1849 ամի:

64. Ընդունածք՝ Ճեմարանին պատշաճեալք, ազատ են 'ի վճարելոյ զմնական հարկս, թէ 'ի տալոյ իջեւանս զօրաց, և թէ 'ի վճարելոյ դրամս, նոյնպէս և յայլ ամենայն քաղաքական հարկատուութեանց, բայց 'ի յորդարելոյ զքարայատակ փողոցի և 'ի լուսմանէ լապտերաց:

Նոյն § 63:

65. Ճեմարանն ունելով զիւր սեպհական Տպարան, մարթի ունել և զկրպակ գրավաճառութեան:

Նոյն § 64:

66. Ամենայն առարկանաւորք 'ի Ճեմարանի ունին իրաւունս Կայսերական ծառայութեան, և զոն յայն դասս և 'ի բաժինս՝ որ նշանակեալ կան 'ի Ցուցակի, այն է՝ վայելեն նոքա զայն ամենայն արտօնութիւնս պարգեւեալս անձանց ծառայողաց 'ի Վարժարանս ընդ տեսչութեամբ Նախարարին ազգային լուսաւորութեան եղեալս, խմ՝ 'ի Լիցէյս Դէմիդովեան և Բէզբորոդկոեան, նոյնպէս եւ 'ի Վարժարանի ազնուականաց և 'ի Գիմնազիայս՝ որ 'ի Մոսկվա, և յայլ նման ուսումնարանս, որպէս նշանակին 'ի տնահամարսն 714, 715, 716, 721—724, 728, 737, 738, 741—750. յերրորդ Հատորին Հաւաքմանց Սահմանադրութեանց յաղագս ծառայութեան ըստ Բայորոշութեան Տէրութեան՝ տպելոյ յամին 1842, և 'ի յաւելուածսն նորին:

Նոյն § 65:

67. Директоръ, Инспекторъ, Законоучители, Преподаватель дополнительныхъ духовныхъ лекцій, Профессоры, старшіе и младшіе Учители, Учитель рисованія и Надзиратели Лазаревскаго Института, также семейства ихъ, получаютъ пенсіи и единовременныя пособія на основаніи существующихъ на сей конецъ по учебной части правилъ, изложенныхъ въ ст. 480—546 Тома III Св. Уст. о пенс. изд. 1842 года. Пенсіи и единовременныя выдачи прочимъ затѣмъ чиновникамъ Института и семействамъ ихъ, назначаются по общимъ постановленіямъ. Всѣ сіи расходы удовлетворяются изъ суммъ Государственнаго Казначейства, почему изъ окладовъ лицъ, служащихъ при Лазаревскомъ Институтѣ, производится, въ пользу Казны, узаконенный общими правилами вычетъ на пенсіи.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 66.

Примѣчаніе. Предоставленное въ ст. 504 т. III Св. Уст. о пенс. (изд. 1842 г.) училищнымъ чиновникамъ вѣдомства Министерства Народнаго Просвѣщенія, оставленнымъ по выслугѣ 25 лѣтъ, еще на службѣ по сему же вѣдомству, право получать пенсіи сверхъ жалованья, распространяется и на тѣхъ изъ нихъ, которые, оставивъ службу по Министерству Просвѣщенія, будутъ продолжать оную въ Лазаревскомъ Институтѣ Восточныхъ языковъ.

Дополненіе къ Уставу, 1849 года Декабря 21 дня, § 66.

67. Կառավարիչն, Վերատեսուչն, Ուսուցիչք Աստուածային օրինաց, Դասատուք լրացուցիչ եկեղեցական ուսմանց, Ուսուցչապետք, աւագ և կրտսեր Վարժապետք, Ուսուցիչն նկարչութեան, և Վերակացուք Լազարեանց Ճեմարանին, նոյնպէս և ընտանիք նոցա, ընդունին վճռնջենաւոր թոշակ և առ մի նուազ նպաստ դրամոց համաձայն կանոնաց արդէն հաստատելոց առ այս նպատակ՝ ՚ի սակս վարժարանաց՝ և բացորոշելոց ՚ի մնահամարս 480—546, յերրորդ հատորն հաւաքմանց Սահմանադրութեանց տպագրելոյ յամի 1842: Իսկ թոշակք և նպաստք այլոց պաշտօնէութեան Ճեմարանին և ընտանեաց նոցա սահմանին ըստ հասարակաց կանոնադրութեանց: Այս ամենայն ծախք վճարին ՚ի գումարէ արքունի Գանձատան. վասն այսորիկ ՚ի թոշակաց մնոյ ծառայողաց ՚ի Ճեմարանին Լազարեանց՝ ՚ի բաց առեալ լինի յօգուտ Գանձարանին օրինադրեալ մասն:

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 66:

Ծանօթութիւն. Իրաւունքն այն՝ որ գրի ՚ի յօդ. 504, Կանոնադրութեան յաղագս հասութից (տպեալ ՚ի 1842 ամի), յորում՝ նշանակի՝ թէ վարժապետքն ընդ իշխանութեամբ Նախարարին ազգային լուսաւորութեան եղեալք՝ և զկնի 25 ամաց ծառայութեան տակաւին համապարտեալք ՚ի դասատուութիւնս ընդ իշխանութեամբ վերոյիշեալ Նախարարին՝ ունին արտօնութիւն ստանալոյ զռոճիկ բաց ՚ի հասութից, սեպհականի և այնց ուսուցչաց, որք թողեալ զծառայութիւնն յուսումնարանս Նախարարին լուսաւորութեան՝ դան յուսուցանել ՚ի Լազարեանց Ճեմարանի Արևելեան լեզուաց:

Յաւելուած Կանոնադրութեան 1849 ամի Դեկտեմբերի 21. § 66:

68. Если кто изъ преподавателей, чиновниковъ или воспитанниковъ Института будетъ взятъ военною стражею или городскою полиціею, не по участію или подозрѣнію въ уголовномъ преступленіи, то немедленно препровождается съ объясненіемъ проступка его въ Институтъ; въ противномъ же случаѣ Институтъ увѣдомляется о задержаніи виновнаго для наряда Депутата при слѣдствіи.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 67.

69. Собственные дома Директора, Инспектора, Профессоровъ и Учителей Института, если они сами постоянно живутъ въ нихъ, освобождаются отъ воинскаго постоя согласно ст. 202, Тома V, Св. Уст. о земск. повин., изд. 1842 года.

Тамъ же, § 68.

70. Воспитанники, обучавшіеся въ Лазаревскомъ Институтѣ, пользуются слѣдующими правами:

1. Воспитанникамъ, съ успѣхомъ кончившимъ весь полный курсъ, какъ въ общихъ, такъ и въ спеціальныхъ классахъ, и удостоеннымъ похвальныхъ аттестатовъ, предоставляется, при вступленіи въ гражданскую службу, двѣнадцатый классъ, съ причисленіемъ по чинопроизводству къ первому разряду. При опредѣленіи въ военную службу, имѣютъ они одинаковое право съ Студентами Университетовъ на полученіе перваго офицерскаго чина, если познаніемъ службы будутъ того достойны.

Тамъ же, § 69.

68. Եթէ որ 'ի վարժապետաց, յաստիճանաւորաց կամ յաշակերտաց Ճեմարանին կալանաւորեսցի 'ի զինուորական պաշտօնէից կամ' 'ի քաղաքական Կառավարութենէ՝ ոչ 'ի պատճառս մասնակցութեան կամ կասկածանաց գլխապարտութեան, յայնժամ անյապաղ տուեալ լինի նա 'ի Ճեմարանն հանդերձ յայտարարութեամբ յանցանաց կալանաւորին. յանդրադարձն սակի տուեալ լինի ծանօթութիւն 'ի Ճեմարանն զմբռնմանէ յանցաւորին առ 'ի կարգելոյ զխափանորդս իւր 'ի ժամանակի հարցաքննութեան:

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 67:

69. Սեպհական տունք Կառավարչին, Վերատեսչին, Ուսուցչապետաց և Վարժապետաց Ճեմարանին, եթէ ինքեանք համապատ բնակին յայնս, ազատ են 'ի տալոյ իջեվանս զօրաց, ըստ 202 տնահամարին հինգերորդ Հատորոյ Հաւաքման Սահմանադրութեանց տպելոյ 'ի 1842 ամի յաղագս քաղաքական հարկաց:

Նոյն § 68:

70. Աշակերտք ուսմանց 'ի Լազարեանց Ճեմարանին ժառանգեն զյետագայ իրաւունս.

ա. Աշակերտաց՝ յառաջադէմ գտնուելոց 'ի բովանդակ լրացեալ ուսմանց՝ ոչ միայն 'ի հանրական՝ այլ և 'ի մասնական դասատուս, և արժանացելոց գովասանական վկայականաց, 'ի մտանելն 'ի քաղաքական ծառայութիւն՝ տուեալ լինի երկրորդական աստիճան. և 'ի յառաջանալն յաստիճանս՝ համարեալ լինին նոքա յառաջին դասակարգի. իսկ 'ի մտանելն 'ի զինուորական ծառայութիւն՝ ունին նոքա իրաւունս հաւասար ուսանողաց (Ստուդենտից) Համալսարանաց՝ առ ստանալոյ զառաջին աստիճան զօրական պաշտօնակալի (օֆիցերի), եթէ միայն հմտութեամբ պաշտամանն արժանի լինիցին այնմ:

Նոյն § 69:

2. Воспитанники, кончившіе курсъ ученія только въ общихъ или Гимназическихъ классахъ, сравниваются во всѣхъ правахъ съ воспитанниками, кончившими курсъ въ Губернскихъ Гимназіяхъ. На этомъ основаніи, по окончаніи Гимназическаго курса, отличнѣйшіе изъ воспитанниковъ, не желающіе продолжать курсъ въ высшихъ или спеціальныхъ классахъ и потому оставляющіе Институтъ, награждаются, при выпускѣ, золотыми и серебреными медалями, похвальными листами и книгами, по усмотрѣнію Совѣта Института, съ утвержденія Попечителя. Тѣ изъ окончившихъ съ полнымъ успѣхомъ Гимназическій курсъ воспитанники, которые, имѣя право, по происхожденію своему, вступить въ Государственную службу, пріобрѣтутъ при томъ особенныя и отличныя познанія въ Русскомъ Законовѣдѣніи, награждаются, при выпускѣ изъ Института, чиномъ XIV класса; Воспитанники же изъ дѣтей личныхъ Почетныхъ Гражданъ, купцовъ и мѣщанъ, удостоенные награды золотою или серебреною медалью, получаютъ лично званіе Почетнаго Гражданина.

Дополненіе къ Уставу, 1849 года Декабря 21 дня, § 69.

3. Тѣ изъ воспитанниковъ Института, кои не кончатъ Гимназическаго курса и выйдутъ изъ Института по окончаніи ученія въ 5 или 4 классѣ, получаютъ свидѣтельства, съ означеніемъ въ оныхъ пройденныхъ ими предметовъ и оказанныхъ особо по каждому предмету успѣховъ. На основаніи сихъ свидѣтельствъ, если въ нихъ означены удовлетворительные успѣхи во всѣхъ предметахъ, исчисленныхъ въ программѣ, приложен-

Բ. Աշակերտք՝ որք աւարտեն զընթացս ուսմանց 'ի Հասարակ կամ 'ի Գիմնազիական դասատունս, ստանան զամենայն իրաւունս այնց աշակերտաց՝ որք աւարտեն զուսմունս 'ի Գաւառական Գիմնազիայս: Ըստ այսմ կանոնի՝ յառաջադէմ աշակերտքն՝ զկնի աւարտելոյ զԳիմնազիական զլսութիւնս, եթէ ոչ կամիցին ուսանել զլսութիւնս 'ի բարձր կամ 'ի մասնական դասատունս, այլ կամին արտաքս ելանել 'ի Ճեմարանէ, վարձատրին ոսկեղէն կամ արծաթի մեդալիւ՝ Գովասանական վկայագրով և մատենիւք, ըստ դատողութեան Խորհրդարանի Ճեմարանին, և հաստատութեան Հոգաբարձուին: Աշակերտք՝ որք զօրանին յառաջադիմութեամբ աւարտեն զԳիմնազիական զլսութիւնս, և ըստ ծագման ծննդեան իւրեանց ունին իրաւունս մտանելոյ յարքունի ծառայութիւն, և զանձեն ինքեանց զլիակատար զլսութիւն օրինաց Ռուսաց, յելանելն իւրեանց 'ի Ճեմարանէ՝ վարձատրին աստիճանաւ չորեքտասաներորդ կարգի: Իսկ աշակերտք 'ի զաւակաց անձնական Պատուաւոր Քաղաքացեաց, վաճառականաց, և ժողովրդականաց (մեշչանին) արժանացեալք ընդունել 'ի վարձ զոսկի կամ զարծաթի մեդալ, ստանան զկոչումն Պատուաւոր Քաղաքացեաց:

Յաւելուած Կանոնադրութեան 1849 ամի Դեկտեմբերի 21. §69:

Գ. Աշակերտք Ճեմարանին՝ որք ոչ աւարտեն զամենայն Գիմնազիական զլսութիւնս, և ելանեն 'ի Ճեմարանէն, յետ աւարտելոյ զուսմունս 'ի 5 կամ 'ի 4 դասատունս, ընդունին զվկայագիր, յորում նշանակին առարկայք ուսմանց և յառաջադիմութիւնն յիւրաքանչիւրում յայնցանէ: Հիմ ունելով զայսպիսի վկայագիր, եթէ 'ի նոյն նշանակեալ իցէ բաւականա-

ной къ ст. 600 т. III Св. уст. о служ. по опред. отъ Прав. (:по V продол.:), воспитанники Института, при производствѣ въ первый классный чинъ или Почетное Гражданство, освобождаются отъ испытанія, требуемаго означенною выше статьею; тѣ же изъ означенныхъ воспитанниковъ, въ свидѣтельствахъ коихъ показаны не всѣ опредѣленные программою (:лит. А.:) предметы, или по нѣкоторымъ изъ нихъ сдѣланы не удовлетворительныя аттестаціи, подвергаются, установленнымъ порядкомъ*, дополнительному испытанію какъ въ сихъ, такъ и въ недостающихъ противъ программы предметахъ.

Дополненіе къ Уставу, 1849 года Декабря 21 дня, § 69.

71. Всѣ вообще воспитанники Лазаревскаго Института, обучавшіеся на счетъ казны и принадлежащихъ Институту капиталовъ, а именно: пансіонеры ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, Кавказскаго и Закавказскаго края и воспитанники Лазаревскіе, обязаны оканчивать весь полный курсъ въ Институтѣ и, по окончаніи, служить непремѣнно 6-ть лѣтъ: пансіонеры ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА тамъ, гдѣ по докладу Главнаго Начальника Института, ГОСУДАРЕМЪ ИМПЕРАТОРОМЪ будетъ назначено; пансіонеры Кавказскаго и Закавказскаго края, непремѣнно въ этомъ краѣ, по назначенію Главнаго Начальства онаго; воспитанники Лазаревскіе, по усмотрѣнію Попечителя Института, или при Институтѣ въ должностяхъ Репетиторовъ, Надзирателей, младшихъ Учителей всѣхъ предметовъ и старшихъ Учителей собственно восточныхъ языковъ, или при Армянскихъ Училищахъ, на общемъ основаніи. Впрочемъ Ла-

պէս յառաջադիմութիւնն յամենայն առարկայս՝ բացորոշեալս 'ի ցուցակին, որ եդեալ կայ 'ի 600 մնահամարն երրորդ Հատորոյ Օրինաց յաղագս ծառայութեանց նշանակելոյ 'ի Տէրութենէն ('ի հնգերորդ շարունակութեան), աշակերտք Ճեմարանին 'ի բարձրանալն յառաջին կարգ աստիճանի կամ՝ Պատուարժան Քաղաքացւոյ՝ ազատեալ լինին յայնմ՝ հարցափորձութենէ, զոր պահանջէ վերոյիշեալ մնահամարն: Իսկ այն աշակերտք, յորոց 'ի վկայականս ցուցանին ոչ ամենայն առարկայք նշանակեալք 'ի ցուցակին ('ի տառն Ա), կամ թէ յոմանս յայնցանէ նշանակեալ լիցի անբաւական վկայութիւն, այնպիսիքն օրինաւոր կարգաւ հարցափորձեալ լինին թէ 'ի սոյն և թէ 'ի պակասեալ առարկայսն:

Յաւելուած Կանոնադրութեանց 1849 ամ. Դեկտեմբերի 21. § 69:

71. Ահաւասիկ ամենայն աշակերտք Լազարեանց Ճեմարանին, թէ ուսանողք արքունի թոշակաւ և թէ ուսանողք գլխովք դրամոց Ճեմարանին, այն է՝ հասութատուք ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ աշակերտք Կովկասայինք և յայնկոյս Կովկասու եղեալք, և Լազարեան աշակերտք, պարտական են աւարտել զբովանդակութիւն ուսմանց 'ի Ճեմարանի, և ապա անհրաժեշտ ծառայել զամս վեց: Հասութատուքն ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ՝ անդ, ուր ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ հրամայէ, ըստ առաջարկութեան գլխաւոր Իշխանապետի Ճեմարանին. Հասութատուքն 'ի սահմանաց Կովկասու և յայնկոյս Կովկասու եղեալք՝ անպատճառ 'ի նոյն սահմանս, ըստ բացորոշելոյ գլխաւոր Կառավարչաց այնց տեղեաց: Լազարեան հասութատուքն՝ ըստ որոշելոյ Հոգաբարձուի Ճեմա-

заревскіе воспитанники, съ разрѣшенія Попечителя, могутъ быть увольняемы для вступленія въ службу, а также поступать въ Университетъ для усовершенствованія въ наукахъ, обязываясь, по окончаніи Университетскаго курса, также служить 6-ть лѣтъ при Институтѣ, если отъ этой службы не будутъ уволены Попечителемъ. До истеченія 6-ти лѣтняго срока, никто изъ всѣхъ исчисленныхъ въ этомъ § пансіонеровъ, не можетъ быть уволенъ въ отставку, кромѣ случаевъ тяжкой болѣзни, но и тогда, съ тѣмъ непремѣнно условіемъ, чтобы по излеченіи отъ болѣзни, они вновь поступили, не иначе какъ на службу по назначенію вышеозначенныхъ Начальствъ, для окончанія недослуженнаго срока.

„ Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 70.

Примѣчаніе. Въ Московскомъ Университетѣ полагается имѣть 5 вакансій Студентовъ для тѣхъ изъ Лазаревскихъ воспитанниковъ Института, кои, по окончаніи въ этомъ послѣднемъ заведеніи или полнаго или только Гимназическаго курса, пожелаютъ слушать еще лекціи въ Университетѣ. На каждаго изъ сихъ Студентовъ отпускается, изъ Государственнаго Казначейства, по триста рублей серебромъ, на томъ самомъ основаніи, какъ отпускаются сіи деньги на Студентовъ изъ Кавказскихъ воспитанниковъ по примѣчанію 2 къ § 36 Положенія, Высочайше утвержденнаго 11 Іюня 1849 года. Они помѣщаются вмѣстѣ съ Студентами изъ Кавказскихъ воспитанниковъ и состоятъ подъ наблюденіемъ одного и того же Главнаго Надзирателя. Студенты изъ Лазаревскихъ воспитанниковъ, по окончаніи курса въ Университетѣ, по усмотрѣнію Попе-

րանին՝ կարգին կամ 'ի Ճեմարանի անդ՝ երբ վերըս-
տին ստանդիցէք ընկալեալ ուսմանց, երբ վերակա-
ցուք, երբ կրտսեր ուսուցիչք ամենայն ուսմանց, և
երբ աւագ ուսուցիչք Արևելեան լեզուաց, և կամ՝
յայլ վարժարանս Հայոց՝ ըստ հասարակ կանոնաց:
Այսպէս Լազարեան հաստատութեանս թոշակաւորեալք
Հոգաբարձուին՝ կարող են ազատաբար մտանել 'ի
ծառայութիւն և կամ 'ի Համալսարանս առ կա-
տարելագործելոյ զանձինս 'ի գիտութիւնս, պարտաւոր
գոլով յետ աւարտելոյ զուսմունս 'ի Համալսարանի՝
նոյնպէս ծառայել զամս վեց 'ի Ճեմարանի, եթէ
յայնժամ պարտաւորութենէ ոչ ազատեսցին 'ի Հոգա-
բարձուէն: Յընթացս այսց վեց ամաց ոչ որ 'ի վերոյ-
գրեալ հաստատութեանց մարթի արձակել 'ի Ճեմա-
րանէ, բայց 'ի դիպուածոց ծանր հիւանդութեան. բայց
և յայնժամ սոքա անփոփոխ պայմանաւ՝ զի յառող-
ջանալն 'ի հիւանդութենէն՝ դարձցին վերստին 'ի նոյն
ծառայութիւն, ըստ բացորոշելոյ վերոգրեալ մեծա-
ւորաց, առ աւարտելոյ զանկատար մնացեալ ժամա-
նակն ծառայութեան:

Կանոնադրութիւն. 1848 ամի Մայիսի 10. § 70:

Ծանօթութիւն. 'Ի Համալսարանին Մոսկուայ գտանին
պարապ տեղիք վասն Ստուդենտից յաշակերտաց Լա-
զարեանց Ճեմարանին, որք յետ աւարտելոյ անդա-
նօր կամ զլիակատար կամ զՓիլիսոփայական ուսմունս,
ցանկան լսել նաև դասատուութիւնս 'ի Համալսա-
րանի: 'Ի սոսա իւրաքանչիւրոց այսց Ստուդենտից
տուեալ լինի յարքունի Գանձարանէ երեք հարիւր
ռուբլի արծաթ, համաձայն այնմ՝ օրինաց՝ ըստ որոյ
վճարեալ լինին այդպիսի դրամք 'ի պէտս Ստուդեն-
տից 'ի Կովկասեան աշակերտաց, որպէս նշանակեալ

чителя Института, или оставляются при Институтѣ для занятія разныхъ должностей и обязаны прослужить при ономъ не менѣе 6-ти лѣтъ; или же увольняются Попечителемъ для опредѣленія на службу въ Кавказскомъ и Закавказскомъ краѣ, гдѣ тоже должны служить не менѣе 6-ти лѣтъ и гдѣ пользуются тѣми же правами, кои присвоены Студентамъ изъ Кавказскихъ воспитанниковъ вообще.

Дополненіе къ Уставу, 1849 года Декабря 21 дня, § 70.

72. Воспитанники Лазаревскаго Института, приготовляющіеся для торговли, по окончаніи курса, пользуются всѣми тѣми правами и преимуществами, кои предоставлены воспитанникамъ, обучавшимся въ высшемъ Коммерческомъ пансіонѣ въ С.-Петербургѣ. На этомъ основаніи, тѣ изъ приготовляющихся для торговли воспитанниковъ Лазаревскаго Института, которые по рожденію своему не принадлежатъ къ потомственному почетному гражданству, окончивъ весь полный Институтскій курсъ, удостоиваются Правительствующимъ Сенатомъ званія личнаго Почетнаго Гражданина.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 71.

73. Изъ Лазаревскихъ пансіонеровъ, нѣкоторые, по назначенію Попечителя, могутъ также приготовляться не для службы, а для торговли. Они, по окончаніи

կայ յեկեղեցւոջ ծանօթ եւթեան 36 յօդուածոյ Կանոնացն Բարձրագոյն Հաստատելոյ 'ի 11 աւուր Յունիսի 1849 ամի: Նորա բնակիչն խառն ընդ Ստուդենտից Կաւկասեան աշակերտաց, և կան ընդ տեսչութեամբ մի և նոյն Գլխաւոր Վերատեսչի: Այն այս Ստուդենտք 'ի Լազարեանց Ճեմարանէն՝ յետ աւարտելոյ զուսմունս 'ի Ճեմարանի անդ, ըստ կարգադրութեան Հոգաբարձուի Ճեմարանին՝ կամ՝ մնան 'ի Ճեմարանի անդ՝ առ 'ի կատարել զպէսպէս պաշտօնութիւնս՝ և ծառայել անդանօր ոչինչ պակաս քան զվեց ամս, և կամ՝ արձակել լինին 'ի Հոգաբարձուէն՝ առ 'ի ծառայել 'ի կողմանս Կովկասու կամ՝ անդր քան զԿովկաս. ուրանօր նոյնպէս պարտին ծառայել զամս վեց, և վայելեն զայն ամենայն իրաւունս, որք սեպհական են Ստուդենտից Կաւկասեան աշակերտաց առ Հասարակ:

Յաւելուած Կանոնադրութեան 1849 ամի Դեկտեմբերի 21. § 70:

72. Աշակերտք Լազարեանց Ճեմարանին, որք պատրաստեն զանձինս առ վաճառականութիւն, յաւարտելն զընթացակութիւն ուսմանց՝ առնուն զայն ամենայն իրաւունս և արտօնութիւնս, զորս ընդունին աշակերտք ուսմանց 'ի վերնագոյն վարժարանս վաճառականութեան (պանսիոն)՝ որ 'ի Պետերբուրգ: Ըստ այսմ՝ այնք յաշակերտաց Լազարեանց Ճեմարանին, որք ըստ իրաւանց ծննդեան ոչ պատշաճին առ սերնդական պատուանուն քաղաքացութիւն, յետ աւարտելոյ զընթացակ ուսմունս 'ի Ճեմարանի՝ արժանի լինին ընդունել 'ի Կայսերական Սենատէն զկոչումն անձնական պատուանուն քաղաքացութեան:

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 71:

73. Ոմանք 'ի Լազարեան հաստատութեանց՝ ըստ բացորոշելոյ Հոգաբարձուին կարեն նոյնպէս պատ-

курса, могутъ быть, по усмотрѣнію Попечителя, уволены вовсе для Коммерческихъ занятій или оставлены при Институтѣ на основаніи § 70, а также назначены въ Армянскія Училища. Въ двухъ послѣднихъ случаяхъ они получаютъ тѣ права, кои присвоены воспитанникамъ, готовившимися на службу, будучи обязаны наравнѣ съ ними прослужить не менѣе 6-ти лѣтъ. Касперовскіе воспитанники, по окончаніи курса ученія, увольняются изъ Института, для занятій торговлею по собственному ихъ усмотрѣнію.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 72.

74. Отличнѣйшіе изъ приготовлявшихся къ торговлѣ Лазаревскихъ пансіонеровъ, по представленію Попечителя Института, съ утвержденія Главнаго Начальника онаго, могутъ быть, если средства дозволятъ, отправляемы для усовершенствованія въ наукахъ и въ торговыхъ дѣлахъ, за границу, съ выдачею имъ паспортовъ на основаніи ст. 447 тома XIV Св. Уст. о паспортахъ, изд. 1842 года.

Тамъ же, § 73.

75. Воспитанники духовнаго вѣдомства, по окончаніи преподаваемаго имъ курса, поступаютъ въ распоряженіе Духовнаго Начальства Армяно-Грегоріанской церкви.

Тамъ же, § 74.

րաստել զինքեանս 'ի վիճակ վաճառականութեան։ Եւ այդպիսիք յաւարտել զուսմունս՝ ըստ բացորո-շելոյ Հոգաբարձուին կարեն յանձն առնուլ զվիճակ վաճառականութեան, կամ մնալ 'ի Ճեմարանի ըստ ասացելոյն վերագոյն յ70 տնահամարն, և կամ կար-գիլ ուսուցիչ յայլ դպրոցս Հայոց։ Յերկուսին վերջին դիպուածս վայելեն նոքա զայն ամենայն իրաւունս՝ որ սեպհական են աշակերտաց պատրաստողաց զինքեանս յարքունի ծառայութիւնս, պարտաւոր գոլով նման այնց ծառայել զամս վեց։ Գասպարեան հաստութա-տուք յաւարտել զուսմունս՝ արձակեալ լինին 'ի Ճե-մարանէ, առ սահմանելոյ ըստ կամաց իւրեանց զգործ վաճառականութեան։

Կանոնադրութիւն 1848 ամի Մայիսի 10. § 72։

74. Գերադասեալքն յուսմունս վաճառականու-թեան 'ի Լազարեան հաստութատուաց՝ ըստ առա-ջադրութեան Հոգաբարձուի Ճեմարանին և ըստ հաս-տատութեան գլխաւոր Իշխանապետին՝ մարթին ըստ ներելոյ հանգամանաց առաքիլ յայլ երկիր արտաքոյ սահմանաց Տէրութեան՝ առ կատարելագործելոյ զան-ձինս յուսմունս և 'ի գործս վաճառականութեան, ըն-դունելով զթուղթ արձակման ըստ 447 տնահամարի չորեքտասաներորդ Հատորոյ Հաւաքման Սահմանա-դրութեանց տպելոյ յամի 1842, յաղագս թղթոց արձակման։

Նոյն § 73։

75. Աշակերտք՝ որ յեկեղեցական վիճակէ, յաւար-տել զբովանդակութիւն ուսմանց՝ անկանին ընդ իշ-խանութեամբ եկեղեցական մեծաւորաց Լուսաւորչա-կան Հայոց։

Նոյն § 74։

76. Для поощренія воспитанниковъ Института, отличнѣйшимъ изъ нихъ, по окончаніи годичныхъ испытаній, выдаются награды: тѣмъ, кои обучаются въ общихъ или Гимназическихъ классахъ, установленныя для воспитанниковъ Гимназій; а тѣмъ, кои обучаются въ спеціальныхъ классахъ, установленныя для Лицеевъ вѣдомства Министерства Народнаго Просвѣщенія.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 75.

76· Առ քաջալերութիւն աշակերտաց Ճեմարանին գերազանցելոյ 'ի տարեկան հարցաքննութեան՝ տուեալ լինին պարգեւք· որոց ուսանելին 'ի հանրական եւ 'ի Գիմնազիական դասատունս՝ պարգեւքն տուեալք աշակերտաց Գիմնազիայից· իսկ որոց ուսանելին 'ի մասնաւոր դասատունս՝ պարգեւքն տուեալք 'ի Լիցէյս, ընդտեսչութեամբ Նախարարին ազգային լուսաւորութեան գտեալ։

Կանոնադրութիւն 1848 ամ Մայիսի 10· § 75։

ГЛАВА ШЕСТАЯ.

Устройство частей хозяйственной и полицейской.

77. Лазаревскій Институтъ содержится: а.) процентами съ пожертвованныхъ основателями въ его пользу капиталовъ, б.) доходами съ принадлежащаго Институту имущества, а также съ Типографіи Института и в.) платою, получаемою за воспитанниковъ.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 76.

78. Независимо отъ сихъ источниковъ, Лазаревскому Институту предоставляется принимать въ свою пользу приношенія, и употреблять ихъ согласно назначенію жертвователей. Лица, сдѣлавшія значительныя пожертвованія, могутъ быть представляемы, чрезъ Главнаго Нальника, къ соотвѣтствующимъ пожертвованію наградамъ.

Тамъ же, § 77.

79. Всѣми источниками доходовъ Лазаревскаго Института распоряжается Правленіе онаго.

Тамъ же, § 78.

80. Оно обязано въ концѣ каждаго года, составить подробное росписаніе расходовъ слѣдующаго года. Росписаніе это, Правленіе представляетъ Попечителю на его утвержденіе.

Тамъ же, § 79.

81. Утвержденное Попечителемъ росписаніе сообщается Правленію, и служитъ руководствомъ при всѣхъ дѣйствіяхъ онаго по хозяйственной части.

Тамъ же, § 80.

ԳԼՈՒԽ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

Վարչաց ուսումնական և տնտեսական մասանց:

77. Վարժարանաց Ճեմարանն պահպանի ա. տոկոսեօք գլխոյն դրամոց ընծայելոյ 'ի հիմնադրաց յօգուտ նորին. բ. ելամտիւք շինուածոյ՝ Ճեմարանին պատշաճելոյ, նոյնպէս և արդեամբք Տպարանի Ճեմարանին. և գ. հասութիւք, զորս վճարեն աշակերտք:

Կանոնադրութիւն 1848 ամ. Մայիսի 10. § 76:

78. Բաց յայսց աղբերաց՝ Վարժարանաց Ճեմարանն մարթի ընդունել զկամաւոր ընծայս, և վարել զայնս ըստ կամաց ընծայողաց: Անձինք՝ որք ընծայեն զերեւելի ինչ գումար, առաջարկեալ լինին միջնորդութեամբ գլխաւոր Իշխանապետին առ ընդունելոյ զպարգեւս՝ համապատշաճ ընծայաբերութեան իւրեանց:

Նոյն § 77:

79. Զամենայն ելամուտս Վարժարանաց Ճեմարանին տնօրինէ Կառավարութիւն նորին:

Նոյն § 78:

80. Նոյնն պարտաւոր է 'ի վախճանի իւրաքանչիւր տարւոյ կարգել զբացորոշ ցուցակ ծախուց անցելոյ տարւոյն, և զայն առաջի առնել Հոգաբարձուին առ 'ի հաստատութիւն:

Նոյն § 79:

81. Ցուցակն հաստատեալ 'ի Հոգաբարձուէն՝ տուեալ լինի Կառավարութեան, որ պարտաւորի վարել ըստ այնմ՝ զամենայն ներգործութիւնս տնտեսութեան:

Նոյն § 80:

82. Правленіе разрѣшаетъ выдачи всякаго рода суммъ по этому росписанію и распоряжается сими суммами, согласно назначенію ихъ, никакъ не выходя изъ росписанія.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 81.

83. Остатки отъ суммъ, ежегодно по росписанію назначенныхъ, обращаются въ особый при Институтѣ капиталъ, подъ названіемъ хозяйственнаго капитала. Капиталъ сей не иначе можетъ быть употребленъ на разныя надобности Института, какъ по представленію Правленія, съ утвержденія Попечителя.

Тамъ же, § 82.

84. Если въ теченіи года, изъ суммъ, назначенныхъ росписаніемъ, по одной статьѣ, будутъ остатки, а по другой недостатки, то покрытіе сихъ недостатковъ изъ означенныхъ остатковъ того же года, не иначе можетъ быть произведено Правленіемъ, какъ съ разрѣшенія Попечителя.

Тамъ же, § 83.

85. Обязанности Казначея при Институтѣ исполняются однимъ изъ постороннихъ Совѣтниковъ Правленія, съ утвержденія Попечителя.

Тамъ же, § 84.

86. Порядокъ храненія суммъ, расходованія ихъ и счетоводства, установляется въ Институтѣ, примѣняясь къ общему порядку, предписанному въ прочихъ подобныхъ заведеніяхъ. Отчетность въ употребленіи

82. Կառավարութիւնն վճարէ զոր և լիցէ գումար դրամոց համաձայն այսմ՝ ցուցակի, և յոչինչ դիպուածս պարտի նա զարտուղել կամ՝ օտարանալ յայնմ՝ ցուցակէ։

Կանոնադրութիւն 1848 ամ. Մայիսի 10. § 81.

83. Դրամք յաւելեալք 'ի գումարէ անտի 'նշանակելոյ ըստ իւրաքանչիւր տարւոյ՝ կայուցանեն զառանձին գլուխ դրամոց 'ի Ճեմարանի անդ՝ ընդ անուամբս Տնտեսական գլուխ դրամոց։ Եւ զայդ գլուխ դրամոց չէ՛ մարթ այլում ինչ 'ի գործ ածել 'ի զանազան պէտս Ճեմարանին, բայց եթէ հաստատութեամբ Հոգաբարձուին՝ ըստ առաջարկելոյ Կառավարութեանն։

Նոյն § 82։

84. Եթէ յընթացս անդ տարւոյն 'ի գլխոյ անտի դրամոց ցուցակաւ 'նշանակելոյ՝ յաւելցի մասն ինչ ըստ այս ինչ համարման, և պակասեսցի մասն ինչ ըստ այլ ինչ համարմանց, յայնժամ՝ դիպուածի չէ՛ մարթ այլում ինչ զյաւելուածն զայն ծախել 'ի լնուլ զպակասորդն այնր տարւոյ, բայց եթէ բացորոշութեամբ Հոգաբարձուին ըստ առաջարկութեան Կառավարութեան։

Նոյն § 83։

85. Զպարտաւորութիւնն Գանձապետի 'ի Ճեմարանի անդ՝ կատարէ մի ոմն յարտաքին խորհրդականաց Կառավարութեանն հաստատութեամբ Հոգաբարձուին։

Նոյն § 84։

86. Կարգ պահպանելոյ և ծախելոյ զգումարս դրամոց, այլ և կարգ հաշուապարութեան սահմանադրի 'ի Ճեմարանի՝ զհետ գնալով ընդհանուր կանոնին աւանդելոյ յայլ նմանօրինակ վարժարանս։ Ճշդութիւն 'ի կիրառութեան գումարաց դրամոց՝ թողեալ

суммъ представляется Попечителю и ревизуется по его распоряженію. За тѣмъ суммы Института не подлежатъ никакой другой ревизіи.

Уставъ 1848 года Мая 10 дня, § 85.

87. Попечитель Института, по окончаніи каждаго года, представляетъ какъ Главному Начальнику Института, такъ и Министерству Народнаго Просвѣщенія, краткіе отчеты о состояніи капиталовъ Института, доходахъ и расходахъ онаго, также по нравственной и учебной части.

Тамъ же, § 86.

88. Полицейская часть въ Лазаревскомъ Институтѣ устраивается на тѣхъ же основаніяхъ, какъ въ Лицеяхъ и прочихъ заведеніяхъ вѣдомства Министерства Народнаго Просвѣщенія. Завѣдываніе зданіями, полицейскою частію вообще и служителями, поручается Эконому, который есть и Экзекуторъ Института.

Тамъ же, § 87.

89. Для пользованія больныхъ при Институтѣ находится особый Врачъ, а для воспитанниковъ учреждается особая Больница.

Тамъ же, § 88.

90. При Лазаревскомъ Институтѣ состоитъ Типографія. Типографія Института, съ разрѣшенія Попечителя, или отдается въ арендное содержаніе, или находится въ непосредственномъ вѣдѣніи и распоряженіи Правленія, смотря потому что для заведенія будетъ выгоднѣе. Въ семъ послѣднемъ случаѣ отъ усмотрѣнія Правленія Института будетъ зависѣть устроить порядокъ внутренняго управленія Типографіи.

Тамъ же, § 89.

լինի 'ի կամս Հոգաբարձուին, և քննի ըստ խնամարկութեան նորա։ Յայնմ հետէ գումարք Ճեմարանին ոչ ևս այլ 'ի ներքոյ անկանին քննութեան իւրք։

Կանոնադրութ. Ճեմ. 1848 ամի Մայիսի 10. § 85։

87. Հոգաբարձու Ճեմարանին 'ի վախճանի իւրաքանչիւր տարւոյ մատուցանէ թէ՛ գլխաւոր Իշխանապետի Ճեմարանին և թէ՛ Նախարարի ազգային լուսաւորութեան պաշտօնական հաշիւ զգլխոյ դրամոց Ճեմարանին, զեկամտից և զծախուց նորին, ևս և զբարոյական և զուսումնական հանգամանաց։

Նոյն § 86։

88. Քաղաքական կառավարութիւնն Լազարեանց Ճեմարանի հիմնաւորի յայն իսկ կանոնս՝ որովք վարին Լիցէյք և այլ վարժարանք ընդ տեսչութեամբ Նախարարին ազգային լուսաւորութեան գաւառք։ Տեսչութիւն շինուածոց, քաղաքական մասանց առ հասարակ, և սպասաւորաց, յանձն լինի Տեսչին, որ և է միանգամայն գործակատար Ճեմարանին։

Նոյն § 87։

89. Առ դարմանելոյ զհիւանդս 'ի Ճեմարանի անդ՝ կարգի Բժիշկ, և 'ի պէտս ուսանողաց որոշի առանձին Հիւանդանոց։

Նոյն § 88։

90. Առընթեր Ճեմարանին Լազարեանց գտանի Տպարան. որ ըստ վճռելոյ Հոգաբարձուին կամ տուեալ լինի 'ի վարձու, և կամ գտանի ընդ անմիջական տեսչութեամբ Կառավարութեան, միտ դնելով՝ թէ ո՛ր յերկոցունց աստի լինիցի օգտակար։ Ի լինել տպարանին ընդ անմիջական տեսչութեամբ Ճեմարանին՝ թողեալ լինի 'ի հաւանութիւն Կառավարութեան 'ի կարգի դնել զներքին կազմութիւն նորին։

Նոյն § 89։

ШТАТЪ

ЛАЗАРЕВСКАГО ИНСТИТУТА ВОСТОЧНЫХЪ ЯЗЫКОВЪ.

	Число чиновъ	Классы должностей.	Разряды. Шитья на мундиръ.	Разряды. Пенсіи	Жалованья въ годъ рублями сер. Одному	Жалованья въ годъ рублями сер. Всѣмъ.
Попечитель	1	IV	IV	«	«	«
Помощникъ его	1	V	V	«	«	«
Директоръ.	1	V	V	«	1500	2000
Ему столовыхъ	«	«	»	«	500	
Инспекторъ изъ Профессоровъ	1	VII	VII	«	«	«
Ему прибавочнаго жалованья	«	«	«	«	300	300
Законоучителей	2	«	«	«	300	600
Преподаватель дополнительныхъ духовныхъ лекцій, изъ духовныхъ лицъ Армяно-Грегоріанскаго исповѣданія. .	1	«	«	«	300	300
Профессоровъ	4	VIII	VIII	«	800	3200
Старшихъ Учителей. . .	11	IX	IX	«	560	6160
Младшихъ Учителей. . .	4	X	X	«	350	1400
Учитель рисованія и черченія	1	XII	X	«	180	180
Учитель чистописанія . .	1	XII	X	«	180	180
Надзирателей	8	X	X	«	300	2400
Врачъ.	1	«	«	«	200	200
Письмоводитель при Попечителѣ	1	X	X	IX	«	«
Письмоводитель Института	1	X	X	IX	300	300
Помощникъ его	1	XIV	X	IX	150	150
Экономъ, онъ же и Экзекуторъ	1	X	X	IX	300	300
На Библіотеку, Минцъ и Физико-Математическій Кабинеты	«	«	«	«	«	250
ИТОГО	39	«	«	«	«	17920

Дополненіе Устава, 1849 года 21 Декабря, Штатъ.

ՑՈՒՑԱԿ

Լազարեանց Ճեմարանին Արևելեան լեզուաց:

	Թիւ պաշտօնէից:	Կարգ պաշտօնէութեանց:	Դասակարգ:		Տարեկան Ռոճիկ, արծաթով ռուբլի:	
			[illegible]	[illegible]	Միում	ամենեցուն:
Հոգաբարձու	1	Գ	Գ	,,	,,	,,
Օգնական նորա . . .	1	Ե	Ե	,,	,,	,,
Կառավարիչ	1	Ե	Ե	,,	1500	2000
Հացկերոյթ	,,	,,	,,	,,	500	
Վերատեսուչ յՈւսուցչապետաց	1	Է	Է	,,	,,	,,
Յաւելուած Թոշակի նորա	,,	,,	,,	,,	300	300
Ուսուցիչք Աստուածային օրինաց	2	,,	,,	,,	300	600
Դասատու լրացուցիչ հոգևոր գիտութեանց յեկեղեցականաց լուսաւորչական Հայոց.	1	,,	,,	,,	300	500
Ուսուցչապետք	4	Ը	Ը	,,	800	3200
Աւագ վարժապետք . .	11	Թ	Թ	,,	560	6160
Կրտսեր վարժապետք.	4	Ժ	Ժ	,,	350	1400
Ուսուցիչ Նկարչութե և Գծագրութեան . .	1	ԺԲ	Ժ	,,	180	180
Ուսուցիչ վայելչագրութե	1	ԺԲ	Ժ	,,	180	180
Վերակացուք	8	Ժ	Ժ	,,	300	2400
Բժիշկ	1	,,	,,	,,	200	200
Ատենադպիր առ Հոգաբարձուին	1	Ժ	Ժ	Թ	,,	,,
Նամակադիր 'ի Ճեմարանին	1	Ժ	Ժ	Թ	300	300
Օգնական նորա	1	ԺԴ	Ժ	Թ	150	150
Տնտես՝ նոյն և Գործակատար	1	Ժ	Ժ	Թ	300	300
'Ի պէտս մատենադարանի, Թանգարանի դրամոց, բնաբանական և չափաբանական գործեաց	,,	,,	,,	,	,,	250
Գումարն ամենեցուն.	39	»	»	»	»	17920

Յաւելուած Կանոնադրութեանց 1849 ամի Դեկտեմբերի 21. Ցուցակ:

Примѣчанія. 1. Всѣ чины Института употребляютъ мундиръ и вицъ-мундиръ Министерства Народнаго Просвѣщенія.

2. Воспитанники Института сохраняютъ настоящую форму обмундированія. Воспитанники двухъ высшихъ или спеціальныхъ классовъ, при этой формѣ, имѣютъ петлицы на воротникѣ и обшлагахъ мундира, треугольныя шляпы и шпаги безъ темляковъ, по примѣру Студентовъ Лицеевъ: Ришельевскаго, Демидовскаго и Безбородкинскаго.

3. Инспектору, если онъ будетъ изъ постороннихъ лицъ, назначается жалованья 900 р. сер. въ годъ.

4. Посторонніе Члены Совѣта и Совѣтники Правленія Института считаются въ VII классѣ и имѣютъ мундиръ съ шитьемъ VII разряда. Тѣ изъ нихъ, кои принадлежатъ къ купеческому сословію, пользуются еще преимуществами, предоставленными Членамъ Совѣта С.-Петербургскаго высшаго Коммерческаго пансіона, § 7 Высочайше утвержденнаго 28-го Мая 1847 года положенія о семъ пансіонѣ.

5. Если кто изъ преподавателей Института будетъ занимать еще должности Надзирателей, то сверхъ окладовъ, симъ должностямъ присвоенныхъ, они получаютъ, по усмотрѣнію Попечителя, еще и тѣ оклады, кои назначены Преподавателямъ.

6. Съ увеличеніемъ числа воспитанниковъ, число Преподавателей и Надзирателей можетъ быть увеличиваемо, по мѣрѣ способовъ заведенія, по представленію Совѣта Института, съ утвержденія Попечителя онаго. Они считаются въ службѣ и пользуются тѣми же правами

Ծանօթութիւն: ա. Միայն աշակերտք Ճեմարանին զգենուն զհանդիսական և զոչհանդիսական հանդերձս (մունդիրս)՝ սեպհական աշակերտաց Նախարարութեան ազգային լուսաւորութեան:

բ. Աշակերտք Ճեմարանին անփոփոխ պահեն զայժմեան ձև զգեստուց (մունդիրաց). իսկ աշակերտք երկոցունց վերին կամ՝ մասնաւոր դասատանց 'ի նմին հանդերձի կրեն զոսկեթել լար 'ի վերայ օձեաց և դարձուածոց զգեստուցն, զեռանկիւնի գլխարկ և զսուսեր առանց փնջոյ, համանման աշակերտաց Լիցէյից Ռիշելեայ, Դեմիդովի և Բեզբորոդկինի:

գ. Վասն Վերատեսչի՝ թէ իցէ նա արտաքին ոք, սահմանի թոշակ յամին 900 ռուբլի արծաթ:

դ. Արտաքին անդամք Խորհրդարանին և Խորհրդականք Կառավարութեան Ճեմարանին համարին յեօթըներորդ աստիճանի, և զգենուն զհանդերձ կարուածովք՝ որ սեպհական են եօթներորդ դասակարգի: 'Ի դոցանէ եթէ ոք պարապեսցի 'ի վաճառականութեան, վայելէ և ևս զիրաւունս՝ որ պարգևեալ են անդամոց Խորհրդարանին Պետերբուրգայ վերնագոյն Վարժարանի Վաճառականութեան, բացայայտեալ յեօթներորդ անահամարի Սահմանադրութեան այդր վարժարանի Բարձրագոյնս հաստատելոյ 'ի 28 մայիսի 1847 ամի:

ե. Եթէ ոք յուսուցչաց անտի Ճեմարանին առանձնեսցէ նաև զպաշտօն Վերակացուի, բաց 'ի թոշակէն կարգելոյ վասն վերակացուաց՝ առնու և ևս հաւանութեամբ Հոգաբարձուին զթոշակն սահմանեալ վասն ուսուցչաց:

զ. 'Ի բազմանալ թուոյ աշակերտաց, մարթի բազմանալ և թուոյ ուսուցչաց և վերակացուաց՝ ըստ պահանջելոյ հանգամանաց Ճեմարանին՝ հաւանութեամբ

и преимуществами, какъ и прочіе Преподаватели и Надзиратели.

7. Инспекторъ, Надзиратели, Экономъ, Письмоводитель Института и Помощникъ его имѣютъ квартиры въ зданіяхъ Института. Если позволитъ помѣщеніе, то нѣкотрые изъ Преподавателей могутъ также пользоваться тамъ квартирами, по назначенію Попечителя.

8. Постановленія, изложенныя въ §§ 14 — 20 правилъ, изданныхъ 31-го Января 1841 года, сохраняютъ свою силу и при настоящемъ преобразованіи Лазаревскаго Института.

Уст. 1848 года Мая 10 дня, прим. къ Штату.

9. Директоръ Института имѣетъ казенное помѣщеніе въ домѣ заведенія. Еслиже мѣсто не позволитъ дать ему квартиры въ Институтѣ, то она нанимается вблизи онаго, на счетъ суммъ Института, изъ коихъ производится ему также отопленіе и освѣщеніе.

Дополн. къ Уставу 1849 года Декабря 21 дня, прим. къ Штату.

Հոգաբարձուին ըստ առաջադրելոյ Խորհրդարանին։ Այդպիսիք համարին պաշտօնակալք, և վայելեն զնոյն իրաւունս և զարտօնութիւնս, որպէս այլ ուսուցիչք և վերակացուք։

Է. Վերատեսուչն, Վերակացուք, Տնտեսն, Նամակագիրն Ճեմարանի, և օգնականն նորա, բնակին ՚ի Ճեմարանի՝ ըստ ներելոյ տեղւոյն. Նաև ամենք յուսուցչաց կարեն նոյնպէս ստանալ օթևանս ըստ սահմանելոյ Հոգաբարձուին։

Ը. Դրութիւնք, նշանակեալք ՚ի տնտահամարին 14—20 կանոնաց, ՚ի լոյս ընծայելոյ յ31 Յունուարի 1841 ամի, պահպանեն զզօրութիւն իւրեանց և առ այսու փոխակերպութեամբ Լազարեանց Ճեմարանի։

Կանոնադր. 1848 ամի Մայիսի 10. § 67։ Ծանօթ. առ Յօդուածն։

Թ. Կառավարիչ Ճեմարանին ունի զբնակարան ՚ի տան նոյն իսկ Ճեմարանի։ Եթէ տեղին ոչ ներեսցէ տալ նմա զբնակարան արքունի ՚ի նմին, յայնժամ վարձեալ լինի այն վասն նորա ոչ հեռի յայնմանէ դրամովք, ՚ի գումարոյ Ճեմարանի, յորոյ նոյնպէս հատանի վասն նորա մասն ՚ի վառելթ և ՚ի լուսաւորութիւն նորին։

Յաւելուած Կանոնադրութեան 1849 ամի Դեկտեմբերի 21. § 69։
Ծանօթութիւն առ Յօդուած։

Монаршая Благодарность.

ВЫСОЧАЙШЕЕ ПОВЕЛѢНІЕ, объявленное Правительствующему Сенату.

Февраля 17. (Г. Управляющимъ Министерствомъ Юстиціи.) **Дѣйствительные Статскіе Совѣтники и Камергеры: Попечитель Лазаревскаго Института восточныхъ языковъ Иванъ Лазаревъ и Помощникъ Попечителя сего Института Христофоръ Лазаревъ, признавая полезнымъ учредить при означенномъ Институтѣ Приготовительное Отдѣленіе по особо составленному ими проэкту, пожертвовали на содержаніе сего Отдѣленія, отъ имени умершаго, 26 Ноября 1850 г., въ малолѣтствѣ Ивана Христофорова Лазарева, капиталъ въ шестьдесятъ тысячь рублей серебромъ.**

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, по всеподданнѣйшему о семъ докладу, вполнѣ соизволяя какъ на учрежденіе при Лазаревскомъ Институтѣ означеннаго Отдѣленія, съ тѣмъ, чтобы оно, согласно желанію учредителей, именовалось Приготовительнымъ Отдѣленіемъ малолѣтнаго Ивана Лазарева, такъ и на принятіе жертвуемаго Гг. Лазаревыми капитала въ шесть-

Կայսերական Շնորհակալութիւն։

Բարձրագոյն հրաման՝ յայտնեալ Կառավարող Սենատէն։

Փետրուարի 17 (՚ի Տ. Կառավարչէն Նախարարութեան Լուսաւորութեան։) Ներգործական Քաղաքական Խորհրդականքն և Սենեկապետք՝ Հոգաբարձուն Լազարեանց Ճեմարանի Արևելեան լեզուաց Յովհաննէս Լազարեւ և օգնական Հոգաբարձուին Ճեմարանիս Խաչատուր Լազարեւ, օգտակար համարելով կարգել ՚ի յիշեալ Ճեմարանի զՆախակրթական Բաժին ըստ առանձինն յօրինեալ ՚ի նոցանէ կանոնաց՝ նուիրեցին ՚ի պահպանութիւն այսր Բաժնի անուամբ հանգուցելոյն ՚ի 26 Նոյեմբերի 1850 ամի ՚ի մատաղ հասակի Յովհաննու Խաչատրեան Լազարեւի՝ գլուխ դրամոց վաթսուն հազար արծաթ ռուբլեաց։

Արգոստափառ Կայսրն ըստ ամենախնամարհ առաջարկութեան պայմանէ, կատարելապէս ցուցանելով զհաւանութիւն իւր ՚ի կարգումն յիշեալ Բաժնին առ Լազարեանց Ճեմարանի՝ այնու և եթ պայմանաւ, զի համաձայն ցանկութեան հիմնադրաց՝ կոչեսցի Նախակրթական Բաժին մատաղահաս Յովհաննու Լազարեւի, նոյն և յընդունելութիւն դրամագլխոյն վաթ-

десять тысячь рублей серебромъ, Высочайше соизволилъ повелѣть: за сей новый знакъ усердія Дѣйствительныхъ Статскихъ Совѣтниковъ Ивана и Христофора *Лазаревыхъ* къ пользамъ Института, изъявить имъ благодарность **ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА**.

О таковомъ Высочайшемъ повелѣніи, сообщенномъ Г. Генералъ-Адъютантомъ Графомъ Орловымъ, онъ, Г. Управляющій Министерствомъ Юстиціи, предложилъ Правительствующему Сенату, присовокупляя, что **ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО**, прочитавъ представленный Лазаревыми и при семъ прилагаемый проэктъ постановленія для учрежденія при Лазаревскомъ Институтѣ восточныхъ языковъ Приготовительнаго Отдѣленія, Высочайше соизволилъ проэктъ сей утвердить.

սուն հազար արծաթ ռուբլեայ, Բ ա ր ձ ր ա գ ո յ ն բարեհաճեցաւ հրամայել. վասն նոր այս նշանի հոգայողութեան Ներգործական Քաղաքական Խորհրդականաց Յովհաննու և Խաչատրոյ Լազարեանց յաղագս օգտի Ճեմարանին՝ յայտնել նոցա ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ շնորհակալութիւն։

Կառավարողն Նախարարութեան Լուսաւորութեան զԲարձրագոյն հրամանս՝ յայտնեալ նմա ՚ի Տ. ժամանդակ Զօրագլխէն՝ ՚ի կոմսէն Օրլովայ, առաջարկեաց Կառավարող Սենատին՝ յաւելուլ, եթէ ՆՈՐԻՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆՆ, ընթերցեալ զմատուցեալն ՚ի Լազարեանց և զ՚ի սորա եղեալ կանոնադրութիւնս վասն կարգելոյ առ Լազարեանց Ճեմարանի Արևելեան լեզուաց զՆախակրթական Բաժին, Բ ա ր ձ ր ա գ ո յ ն ս հաճեցաւ հաստատել զայն։

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ изволилъ читать 10 Февраля 1851 года.

Проэктъ постановленія для учреждаемаго, при Лазаревскомъ Институтѣ восточныхъ языковъ, Приготовительнаго Отдѣленія.

1.) Для приготовленія дѣтей, неимѣющихъ надлежащихъ свѣдѣній, для поступленія въ Лазаревскій Институтъ восточныхъ языковъ, учреждается при ономъ особое Приготовительное Отдѣленіе.

2.) Сіе Отдѣленіе содержится процентами съ капитала, пожертвованнаго Дѣйствительными Статскими Совѣтниками, состоящими въ званіи Камергеровъ Двора ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, Иваномъ и Христофоромъ Лазаревыми и женою сего послѣдняго Екатериною Лазаревой, отъ имени умершаго въ малолѣтствѣ, 26 Ноября 1850 года, Ивана Христофоровича Лазарева. Въ память его учреждаемое Отдѣленіе именуется: *Приготовительнымъ Отдѣленіемъ малолѣтнаго Ивана Лазарева.*

3.) Оно подчинено Начальству Лазаревскаго Института и управляется на одинаковомъ съ нимъ основаніи.

ԱՒԳՈՍՏԱՓԱՌ Յաւելուած Կանոնադրութեանց ճառն որ կար-
ԿԱՅՍՐ'Ն հաճեցաւ գրելոյն է առ Ղազարեանց Ճեմարանին Արե-
ընկերանոուլ'ի 10 Փետ- ւելեան լեզուաց՝ Նախակրթական Բաժնի։
րուարի 1851 ամի։

1. Վասն պատրաստելոյ զմանկունս, որք ոչ ունին զկարեւորն գիտութիւն առ'ի մտանել 'ի Լազարեանց Ճեմարան Արեւելեան լեզուաց՝ կարգի 'ի նմին առանձին Նախակրթական Բաժին։

2. Բաժինս այս պահպանի տոկոսեօք դրամագլխոյն՝ ընծայելոյ 'ի Ներգործական Քաղաքական Խորհրդականաց, 'ի կոչման Սենեկապետաց Դրան ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ եղելոյ, 'ի Յովհաննու և 'ի Խաչատրոյ Լազարեւլոյ և յամուսնոյ յետնոյս յԵկատարինէ Լազարեւլոյ, անուամբ հանգուցելոյ 'ի մատաղ տիս հասակի, 'ի 26 Նոյեմբերի 1850 ամի, Յովհաննու Խաչատրեան Լազարեւլի։ 'Ի յիշատակ նորին, որ կարգեցոյն է Բաժինն՝ անուանի Նախակրթական Բաժին Տառապանաց Յովհաննու Լազարեւլի։

3. Անթարգել լինի այն Գլխաւորաց Լազարեանց Ճեմարանի և կառավարի միեւնոյն կանոնօք յետնոյս։

4.) Число воспитанниковъ полагается до 14. Въ воспитанники избираются сыновья самыхъ бѣдныхъ родителей изъ Армянъ, преимущественно сироты, не моложе 8 лѣтъ.

5.) Въ Приготовительное Отдѣленіе могутъ быть принимаемы и Пансіонеры. За каждаго Пансіонера вносится ежегодно въ Правленіе Института двѣсти (:200:) рублей серебромъ, и единовременно на первоначальное обзаведеніе, при поступленіи въ Отдѣленіе, двадцать пять (:25:) рублей серебромъ.

6.) Предметы обученія въ семъ Отдѣленіи суть: чтеніе и письмо на языкахъ Русскомъ и Армянскомъ, начала Закона Божія и первыя правила Ариѳметики.

7.) Ученіе въ семъ Отдѣленіи продолжается отъ 1-го до 2-хъ лѣтъ.

8.) Для исполненія въ Приготовительномъ Отдѣленіи обязанностей Учителей и Надзирателей, употребляются по назначенію Попечителя тѣ изъ окончившихъ курсъ наукъ въ Лазаревскомъ Институтѣ или Университетѣ воспитанниковъ, которые, по силѣ § 70 и примѣчанія Устава Института, обязаны служить приономъ въ продолженіи 6 лѣтъ. Учители Приготовительнаго Отдѣленія сравниваются въ служебныхъ преимуществахъ съ Младшими Учителями Института, а Надзиратели, буде они не исправляютъ съ тѣмъ вмѣстѣ должности Учителя, съ Надзирателями Института. Жалованье Учителямъ и Надзирателямъ Приготовительнаго Отдѣленія производится въ количествѣ, опредѣляемомъ Попечителемъ, по соразмѣрности съ ихъ трудами и усердіемъ.

9.) Изъ Приготовительнаго Отдѣленія, воспитанники, по экзамену, переводятся на открывшіяся вакансіи въ

4. Թիւ աշակերտաց կարգի 14։ Ի թիւ աշակերտաց ընտրեալ լինին որդիք աղքատագոյն ծնողաց ՚ի Հայոց, տառաւելագէս որք՝ ոչ պակաս քան զ8ամեայ հասակ ունողք։

5. Ի Նախակրթական Բաժինս յայս ընկալեալ լինին նաեւ հասութատուք։ Վասն իւրաքանչիւր հասութատու աշակերտի վճարի ամի ամի ՚ի Կառավարութիւն Ճեմարանին երկու հարիւր (։200։) արծաթ ռուբլի, եւ առ մի նուագ վասն նախնական ծախուց քսան եւ հինգ (։25։) արծաթ ռուբլի։

6. Առարկայք ուսման ՚ի Բաժնիս յայսմիկ են՝ ընթերցողութիւն եւ գիր ՚ի Ռուսաց եւ ՚ի Հայ լեզուս, սկզբունք Աստուածային օրինաց եւ առաջին կանոնք Թուաբանութեան։

7. Ուսումն ՚ի սմին Բաժնի տեւէ ՚ի միոյ ամէ սկսեալ մինչեւ ցերկու ամ։

8. Վասն կատարելոյ ՚ի Նախակրթական Բաժնի զպարտաւորութիւն Վարժապետաց եւ Վերակացուաց՝ կարգին ըստ նշանակելոյ Հոգաբարձուի այնոքիկ յաւարտելոց զամբողջ ընթացս գիտութեանց ՚ի Լազարեանց Ճեմարանի կամ ՚ի Համալսարանի յաշակերտաց, որք՝ ըստ հիման 70երորդ տնահամարի եւ ծանօթութեան Կանոնադրութեանց Ճեմարանին, պարտաւոր են ծառայել ՚ի նմին յընթացս 6 ամաց։ Ուսուցիչք Նախակրթական Բաժնի հաւասարին յարտօնութիւնս ծառայութեան կրտսեր վարժապետաց Ճեմարանի, իսկ Վերատեսուչք՝ Վերատեսչաց Ճեմարանի, եթէ ոչ կատարիցեն նոքա զոյգ ընդ նմին եւ զպաշտօն Ուսուցչի։ Ռոճիկ Ուսուցչաց եւ Վերակացուաց Նախակրթական Բաժնի նշանակեալ լինի ՚ի Հոգաբարձուէն համաձայն վաստակոց եւ ջերմեռանդութեան նոցին։

9. Ի Նախակրթական Բաժնէն աշակերտք զկնի

число Лазаревскихъ и Духовныхъ воспитанниковъ Института, а неоказавшіе успѣховъ, по неспособности или нерадѣнію въ продолженіи одного года, равно и замѣченные въ дурной нравственности, исключаются изъ Отдѣленія.

10.) Подробности управленія и устройства Приготовительнаго Отдѣленія предоставляется опредѣлить по усмотрѣнію Попечителя въ особой Инструкціи.

հարցափորձութեան փոխադրեալ լինին 'ի պարապոյ տեղւոյ 'ի թիւս Լազարեանց և Եկեղեցական աշակերտաց Ճեմարանին· իսկ ոչ յառաջադէմքն, որք անընդունակք են ուսման և յընթացս միոյ ամի անհոգողք լիցեն ցուցեալ զանձինս, նոյն և վատաբարոյք, արտաքսեալ լինին 'ի Բաժնէն։

10. Զմանրամասն հանգամանս կառավարութեան և կարգադրութեան Նախակրթական Բաժնի յանձն լինի Հոգաբարձուին սահմանադրել ըստ դիտմանն նորին յառանձին 'ի կանոնս։

Указъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, САМОДЕРЖЦА ВСЕРОССІЙСКАГО, изъ Правительствующаго Сената.

По указу ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, Правительствующій Сенатъ слушали рапортъ Г. Управляющаго Министерствомъ Внутреннихъ Дѣлъ, въ которомъ изъясняетъ, что по ходатайству Главнаго Начальника Московскаго Лазаревыхъ Института Восточныхъ языковъ, Г. Генералъ-Адъютанта Графа Бенкендорфа, объ учрежденіи при семъ Институтѣ особаго отдѣленія для воспитанія Армянскаго юношества духовнаго званія, и по сношеніи о семъ съ Г. Министромъ Народнаго Просвѣщенія, онъ Г. Управляющій Министерствомъ Внутреннихъ Дѣлъ вносилъ составленный Эчміадзинскимъ Армяно-Григоріанскимъ Сѵнодомъ и исправленный въ Министерствѣ Внутреннихъ Дѣлъ проэктъ правилъ объ учрежденіи вышеозначеннаго духовнаго отдѣленія, въ Комитетъ Гг. Министровъ. Нынѣ выпискою изъ журналовъ Комитета Гг. Министровъ отъ 21 Января и 4 Февраля объявлено ему Г. Управляющему Министерствомъ Внутреннихъ Дѣлъ, что Комитетъ подносилъ объ учрежденіи при Московскомъ Лазаревыхъ Институтѣ

Հրովարտակ ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ Ինքնակալին ամենայն Ռուսաց, ՚ի Կառավարիչն Սինատն։

Ըստ հրովարտակի ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ կառավարիչ Սինատս լուաւ զյայտարարութիւն Մատակարարին Նախարարութեան Ներքին Գործոց, յորում յայտնէ՝ թէ միջնորդութեամբ գլխաւոր Կառավարչին Մոսկովու Լազարեանց Ճեմարանի Արեւելեան լեզուաց, օժանդակ Գեներալ Կոմսին Բենկենդորֆի, յաղագս սահմանելոյ ՚ի Ճեմարանի անդ զառանձին Բաշխ ՚ի պէտս դաստիարակութեան հայազգի մանկանց յեկեղեցականաց, եւ զկնի թղթակցութեան զայսմանէ ընդ Նախարարին Ազգային Լուսաւորութեան՝ նոյն Մատակարարին Նախարարութեան Ներքին Գործոց եմուծ ՚ի ժողով Նախարարաց զյօրինեալն ՚ի Սինհոդոսէն Էջմիածնի Լուսաւորչակրօն Հայոց եւ զուղարկեալն ՚ի Նախարարութեան Ներքին Գործոց զառաջարկութիւնս կանոնաց, վասն սահմանելոյ զվերոյիշեալ Բաշխն եկեղեցականաց։ Այժմ քաղուածով յօրագրութեանց ժողովոյն Նախարարաց ՚ի 21էն Յունվարի եւ ՚ի 4 Փետրվարի յայտնեալ է նոյն Մատակարարին Նախարարութեան Ներքին Գործոց, թէ ժողովն զառաջարկութիւնն կանոնաց վասն սահմանելոյ ՚ի Մոսկովու Լազարեանց Ճեմարանի զառանձին Բաշխ ՚ի պէտս դաստիարակութեան հայազգի

особаго отдѣленія для воспитанія Армянскаго юношества, изъ духовнаго званія къ Высочайшему **ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА** утвержденію, и что на ономъ проэктѣ написано въ С.-Петербургѣ Января 31 дня собственною **ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА** рукою: «*Исполнить.*» О таковомъ Высочайшемъ **ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА** повелѣніи, онъ Г. Управляющій Министерствомъ Внутреннихъ Дѣлъ доноситъ Правительствующему Сенату, представляя въ подлинникѣ означенныя Высочайше утвержденныя 31 Января правила объ учрежденіи при Московскомъ Лазаревыхъ Институтѣ Восточныхъ языковъ особаго отдѣленія для воспитанія Армянскаго юношества изъ духовнаго званія, испрашиваетъ по оному надлежащаго кому слѣдуетъ предписанія. Приказали: Означенныхъ Высочайше утвержденныхъ правилъ объ учрежденіи при Московскомъ Лазаревыхъ Институтѣ Восточныхъ языковъ особаго отдѣленія для воспитанія Армянскаго юношества изъ духовнаго званія, напечатавъ потребное число экземпляровъ, разослать для обнародованія въ Губернскія Правленія, а для свѣдѣнія въ Присутственныя мѣста, къ Гг. Министрамъ, Военнымъ Генералъ-Губернаторамъ, Военнымъ Губернаторамъ,

մանկանց յեկեղեցականաց՝ առաջարկեաց Օգոստափառ ԿԱՅՍԵՐՆ 'ի հաստատութիւն, և թէ 'ի վերայ այնր առաջարկութեան 'ի Սանկտպետերբուրգ քաղաքի 'ի 31 Յունվարի ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆՆ ինքնաձեռագիր գրեալ է «Իրաւորել։» Զայսմ հրամանէ ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆՆ Մատակարարին Նախարարութեան Ներքին Գործոց ծանուցանէ Կառավարիչ Սենատին, առաջի առնելով զբնագիրն յիշատակեալ կանոնաց զԲարձրագոյն հաստատեալ 'ի 31 Յունվարի յաղագս սահմանելոյ 'ի Լազարեանց Ճեմարանին արևելեան լեզուաց, որ 'ի Մոսկով՝ զառանձին Բաժին 'ի պէտս դաստիարակութեան հայազգի մանկանց յեկեղեցականաց, և խնդրէ, զի ըստ այնմ հրամայեսցէ՝ որոց անկաւոր լիցի։ Հրամայեցին, զյիշատակեալ կանոնս յաղագս հաստատելոյ 'ի Լազարեանց Ճեմարանի արևելեան լեզուաց, որ 'ի Մոսկով՝ զառանձին Բաժին 'ի պէտս դաստիարակութեան հայազգի մանկանց յեկեղեցականաց, տպագրեալ զհարկաւոր թիւ օրինակաց առաքել հրովարտակաւ վասն հրատարակութեան 'ի նահանգական Կառավարութիւնս, իսկ վասն տեղեկութեան 'ի դատաստանական ատեանս, առ Նախարարս, առ զինուորական Գեներալ Գուբեռնատորս, առ զինուորական Գուբեռնատորս, որք կառավարեն նաև զքաղաքական պաշ-

управляющимъ гражданскою частію и Генералъ-Губернаторамъ при указахъ; а въ Святѣйшій Правительствующій Сѵнодъ, во всѣ Департаменты Правительствующаго Сената и Общія оныхъ Собранія сообщить при вѣдѣніяхъ, и припечатать во 2-мъ отдѣленіи издаваемаго при Правительствующемъ Сенатѣ собранія указовъ. Марта 4 дня 1841 года.

По Высочайшему повелѣнію.

О распубликованіи Высочайше утвержденныхъ правилъ особаго духовнаго отдѣленія при Институтѣ Лазаревыхъ въ Москвѣ.

По 1-му Департаменту.

տամունս և առ Գ՝ենէրալ Գ՝աւառապետս. իսկ 'ի Սրբա-
զան Կառավարիչ Սինհոդոսն և յամենայն բաշխս կա-
ռավարիչ Սենատին և յընդհանուր ժողովս նոյին հաղոր-
դել ծանօթութեամբ, ևս և տպագրել վասն յերկրորդ-
մասին հաւաքման հրովարտակաց, որ 'ի լոյս ընծայի
'ի կառավարիչ Սենատէն: 'Ի 4 Մ՝արտի 1841 ամի:

Ռ՝ուս Ռ՝ուբինոֆեան հրամանի:

Յաղագս հրապարակելոյ
զԲ՝արձրագոյն հաստատ-
եալ Կանոնս, որ վասն
առանձին բաշխի յեկե-
ղեցականաց 'ի Լ՝ազա-
րեան Ճ՝եմարանի, որ
'ի Մ՝ոսկով:

Յարութիւն Ռաշխոնեանց:

Правила объ учрежденіи при Московскомъ Лазаревыхъ Институтѣ Восточныхъ языковъ особаго отдѣленія для воспитанія Армянскаго юношества изъ духовнаго званія.

На подлинныхъ собственною ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА рукою написано:
«Исполнить.»
Въ С.-Петербургѣ, Января 31-го дня 1841 года.

1. Для достиженія цѣли Правительства къ улучшенію состоянія Армянской Церкви и образованію духовенства оной, учреждается при Лазаревыхъ Институтѣ Восточныхъ языковъ въ Москвѣ особое отдѣленіе, посвященное собственно на приготовленіе юношей изъ духовнаго сословія Армянскаго исповѣданія къ поступленію, или въ духовное званіе, или учителями въ Армянскія Семинаріи по Епархіямъ, или же въ должности по Эчміадзинскому Армяно-Григоріанскому Сνноду, Армянскимъ Консисторіямъ и Духовнымъ Правленіямъ. Въ семъ отдѣленіи состоятъ отъ 15-ти до 20-ти воспитанниковъ.

2. Для тѣхъ изъ воспитанниковъ, кои по предназначенію Начальства Института, преимущественно посвятятъ себя духовному званію, сверхъ предметовъ, по уставу Института положенныхъ, назначаются особенныя лекціи.

Կանոնք վասն հաստատելոյ 'ի Մոսկուա Լազարեան Ճեմարանին Արեւելեան Լեզուաց դասատուական Բաժնի 'ի սոյն հիմնարկութեան հայազգի մանկանց յեկեղեցական վիճակէ։

Ընագիրն սորին ինքնաձեռագիր ստորագրեալ է ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆՆ այսպէս. «Եղիցի 'ի կատար.» 'ի Ս. Պետերբուրգ 'ի 31 յունվարի 'ի 1841 ամի։

1. Առ 'ի ձեռս բերելոյ զնպատակն արքունի Տէրութեան 'ի բարւոքել զվիճակ եկեղեցեաց Հայոց և 'ի կատարելագործել զեկեղեցականս նորին, հաստատի 'ի Լազարեանց Ճեմարանի Արևելեան լեզուաց՝ որ 'ի Մոսկով, առանձին Բաժին տիրապէս սահմանեալ վասն պատրաստելոյ ընդմանկունս յեկեղեցականաց հայազգի դաւանութեան 'ի մտանել կամ 'ի կարգ եկեղեցականաց, կամ 'ի դասատուութիւն 'ի կղերիկոսական դպրոցս թեմական Նախկապատաց, և կամ 'ի ծառայութիւն 'ի լուսաւորչական Սինհոդոսն Էջմիածնի, յեպիսկոպոսական և 'ի քահանայական ատեանս։ Թիւ աշակերտաց յայս՝ բաժնի բացորոշի լինել 'ի 15 մանկանց ց20։

2. Վասն աշակերտաց՝ որք ըստ բացորոշութեան Կառավարութեան Ճեմարանի ընծայեսցեն զանձինս 'ի կարգս եկեղեցականաց, բաց յառարկայից՝ եդելոց 'ի կարգադրութեան Ճեմարանի, նշանակին նաև առանձին դասատուութիւնք։

3. Лекціи сіи заключаютъ въ себѣ: курсъ Догматическаго Богословія, согласно правиламъ вѣроисповѣданія Армяно-Григоріанской Церкви, курсъ толкованія Священнаго писанія, объясненіе Литургіи и Церковной Исторіи. Сверхъ того объясняются обязанности истиннаго Пастыря церкви къ своему сану, Правительству и къ людямъ вообще.

4. Всѣ правила Института касательно изученія Русскаго языка, считаются равно относящимися и къ сему отдѣленію. Воспитанникамъ Института, поступающимъ въ духовное званіе, вмѣняется въ обязанность представлять свидѣтельство о достаточномъ знаніи ими Русскаго языка.

5. Всѣ воспитанники означеннаго отдѣленія, по окончаніи курса наукъ, поступаютъ, съ разрѣшенія Начальства Института, смотря по личнымъ ихъ наклонностямъ и согласно § 1-му, одни въ духовное званіе, другіе же въ тѣ должности, для которыхъ преимущественно были приготовляемы. Впрочемъ, тѣмъ изъ числа сихъ воспитанниковъ, которые, по усмотрѣнію Начальства Института, окажутся способнѣйшими, Начальство можетъ вмѣнить въ обязанность, изъ признательности къ мѣсту ихъ образованія, до вступленія въ предназначенныя имъ должности, прослужить при Институтѣ шесть лѣтъ въ званіяхъ учителей и надзирателей.

6. Для достиженія цѣли, предполагаемой учрежденіемъ сего нoваго отдѣленія, Армяно-Григоріанскія церкви въ обѣихъ столицахъ и Московскій Лазаревыхъ

3. Դասաստացութիւնքս այսպիսի պարունակեն յինքեան զհաւատապատում Աստուածաբանութիւն ըստ կանոնաց եկեղեցւոյ Լուսաւորչադաւան Հայոց, զմեկնութիւն սուրբ Գրոց, զբացատրութիւն պատարագին եւ զեկեղեցական պատմութիւն: Իսկ յայսցանէ պարտ է ուսուցանել աշակերտաց զպարտաւորութիւնս Ճշմարիտ հովուի եկեղեցւոյ առ աստիճան իւր, առ արքունի Պետութիւնն եւ առ ժողովուրդն առհասարակ:

4. Համօրէն կանոնք Ճեմարանին 'ի պէտս ուսուցանելոյ զլեզուն Ռուսաց, յարաբերին նոյնպէս եւ առ այս բաշխ. աշակերտաց Ճեմարանին՝ որք մտանեն 'ի կարգ եկեղեցականաց, պարտաւորութիւն 'ի վերայ դնի առաջի առնել մեծաւորաց զվկայութիւն՝ թէ ըստ բաւականին գիտեն զլեզուն Ռուսաց:

5. Ամենայն աշակերտք վերջիշեալ բաշխին, զկնի աւարտելոյ զընթացս ուսման իւրեանց, ըստ նշանակութեան Կառավարութեան Ճեմարանին, ըստ ընդունակութեանց իւրեանց եւ համաձայն դրութեան § 1 յօդուածոյ կանոնացս՝ մտանեն կամ 'ի կարգ եկեղեցականաց եւ կամ 'ի պաշտօնս, առ որս գլխաւորաբար պատրաստեալ եղեն: Սակայն զայնս յաշակերտաց, որք՝ ըստ տնօրէնութեան Կառավարութեան Ճեմարանի, ցուցցեն զգովելի ընդունակութիւնս, Կառավարութիւնն կարէ պարտաւորել զնոսա, զի նոքա, նախ քան զմտանելն իւրեանց 'ի յառաջագոյն նշանակեալ պաշտօնս, 'ի ցոյց շնորհակալութեան ծառայեսցեն 'ի Ճեմարանի իբրեւ 'ի տեղւոջ, ուր ստացեալ են զլուսաւորութիւն մտաց իւրեանց, յընթացս վեց ամաց կամ իբրեւ դասատուք, կամ իբրեւ վերակացուք:

6. Առ 'ի ստանալոյ զնպատակն, որոյ վասն հաստատի Նոր Բաշխս այս, լուսաւորչադաւան եկեղեցիք երկոցունց մայրաքաղաքաց եւ Մոսկովու Լազարեանց

Институтъ соединяются подъ одно общее въ хозяйственномъ отношеніи управленіе.

7. Управленіе имуществомъ Армянскихъ церквей въ обѣихъ столицахъ и Московскаго Лазаревыхъ Института ввѣряется особому Попечителю, который, какъ главный Начальникъ, завѣдываетъ всѣми дѣлами, до сего относящимися. Отъ его непосредственнаго распоряженія зависятъ всѣ вообще приходы и расходы денежныхъ суммъ, какъ и вся хозяйственная часть, а также избраніе для Армянскихъ церквей въ обѣихъ столицахъ священнослужителей и всего причта, по предварительномъ сношеніи о семъ съ Нахичеванскимъ и Бессарабскимъ Епархіальнымъ Начальствомъ.

8. Для вспомоществованія Попечителю въ исполненіи его обязанностей, избираются изъ среды Армянскихъ обществъ С-Петербургскаго и Московскаго и утверждаются Попечителемъ на три года, особыя два лица, которыя, подъ названіемъ старостъ или ктиторовъ церковныхъ, занимаются, подъ руководствомъ Попечителя, всѣми текущими дѣлами, согласно правиламъ, опредѣленнымъ въ IX главѣ Высочайше утвержденнаго положенія о управленіи дѣлами Армяно-Григоріанской Церкви въ Россіи, съ такимъ токмо измѣненіемъ, что управленіе имуществомъ Армянскихъ церквей въ обѣихъ столицахъ зависитъ, на основаніи § 7-го сихъ правилъ, непосредственно отъ Попечителя, при содѣйствіи ктиторовъ.

9. Избранный въ старосты или ктиторы можетъ, по собственному согласію, съ утвержденія Попечителя, оставаться въ сей должности долѣе или менѣе опредѣленнаго въ предыдущемъ § срока.

10. По истеченіи года ктиторы или старосты отда-

Ճեմարանն միաւորին 'ի մի կառավարութիւն ըստ մասին տնտեսութեան։

7. Կառավարութիւն ստացուածոց եկեղեցեայն Հայոց յերկասին մայրաքաղաքս և Մոսկուա Լազարեանց Ճեմարանի յանձնի առանձին Հոգաբարձուի, որ իբրև գլխաւոր Կառավարիչ տնտեսէ զամենայն գործս՝ առայնս վերաբերեալս։ Զնմանէ կախեալ կայ անմիջական առհասարակ տնօրէնութիւն հասից և ծախուց ամենայն դրամոց, որպէս և բոլոր տնտեսական մասն. նա և նորին է նշանակել վասն եկեղեցեաց Հայոց երկուց մայրաքաղաքաց զքահանայս և զեկեղեցական պաշտօնեայս, զկնի կանխաւ ծանուցանելոյ զայնմանէ Թեմական Առաջնորդին Նախիջևանայ և Բեսարաբիոյ։

8. Վասն օգնականութեան Հոգաբարձուի, առ 'ի կատարել զպարտաւորութիւնս իւր, 'ի հայ ժողովրդոց Ս.Պետերբուրգայ և Մոսկուա ընտրեալ լինին 'ի Հոգաբարձուէն և հաստատեալ լինին վասն երից ամաց երկու անձինք, որք անուամբ երեցփոխանի եկեղեցեաց հոգ տարցեն ըստ նշանակութեան հոգաբարձուին համօրէն գործոյ՝ համաձայն կանոնաց, եդելոց յ9 գլուխ Բարձրագոյն կամօք հաստատեալ կարգադրութեանց 'ի սակս կառավարութեան գործոց լուսաւորչական եկեղեցւոյ՝ որ 'ի Ռուսսիա, այսու միայն տարբերութեամբ՝ զի կառավարութիւն եկեղեցեաց երկոցունց մայրաքաղաքաց կախեալ կայ՝ ըստ դրութեան § 7 յօդուածոյ այսորիկ կանոնաց զՀոգաբարձուէն, որում ձեռնտու ունին լինել երեցփոխանք։

9. Ընտրեալ երեցփոխանն կարէ ըստ կամաց իւրոց՝ հրամանաւ ևեթ Հոգաբարձուին, ունել զպաշտօնս զայս կամ առաւել, կամ սակաւ քան զժամանակն՝ նշանակեալ 'ի նախընթացս § 8 յօդուածն։

10. Ի լրանալ իւրաքանչիւր տարւոյն երեցփոխանք

ютъ полный отчетъ въ дѣйствіяхъ своихъ по управленію, въ особенности о состояніи кассы означенныхъ церквей, Попечителю, который полученный отъ нихъ отчетъ сообщаетъ для обревизованія Нахичеванской и Бессарабской Армяно-Григоріанской Консисторіи.

11. Въ каждой столицѣ имѣетъ быть одинъ церковный староста, которому однакожъ званіе сіе не даетъ еще права отказаться отъ городской, или какой либо другоі общественной службы по выборамъ общества.

12. Церкви Армяно-Григоріанскаго исповѣданія въ С.-Петербургѣ и Москвѣ, равно и Институтъ Восточныхъ языковъ, со всѣми при оныхъ строеніями, освобождаются отъ Государственыхъ и городскихъ повинностей. Впрочемъ сіе не освобождаетъ ихъ отъ тѣхъ общественныхъ повинностей, которыя несутъ не только прочія иновѣрческія, но и Православныя церкви, напримѣръ содержаніе мостовой, наблюденіе чистоты при домѣ и т. п.

13. Въ нужныхъ случаяхъ, по дѣламъ Церквей и Института, сносится съ Правительственными мѣстами и лицами Попечитель, какъ главный Начальникъ, или же Совѣтъ Института. Присутственныя мѣста и должностныя лица оказываютъ по симъ дѣламъ законное вспомоществованіе.

14. Попечителю означенныхъ церквей и Института предоставляется право, соображая потребности, какъ Церквей, такъ и Института, распредѣлять доходы на удовлетвореніе издержекъ вообще, такъ, чтобы недостатки однихъ прикрывались избытками другихъ.

15. По соединеніи такимъ образомъ С.-Петербургскихъ и Московскихъ Армянскихъ церквей и Лазаре-

զհամար գործոց նուիրանց ըստ մասին կառավարութեան և զհամար գանձուց յիշեալ եկեղեցեաց յուցցեն Հոգաբարձուքն, որ տաւքէ զայն 'ի քննութիւն յՄտեանն Եպիսկոպոսական Նախիջևանայ և Բեսարաբիոյ։

11. Յիւրաքանչիւրում՝ մայրաքաղաքի ունի լինել երէցփոխան մի, որում՝ ոչ անկ է 'ի պատճառս այսր պաշտաման հրաժարել 'ի քաղաքական ծառայութեանց կամ՝ յայլոց հասարակական պարտաւորութեանց։

12. Եկեղեցիք լուսաւորչադաւան Հայոց՝ որք 'ի Ս. Պետերբուրգ և 'ի Մոսկով, նոյնպէս և Ճեմարանն Լազարեան լեզուաց զոյգ ընդ համօրէն շինուածոց նոցին, ազատ են յամենայն արքունական և 'ի քաղաքական հարկատուութենէ։ Սակայն ոչ ազատին յայնց հասարակական հարկատուութեանց, որ տարածին ոչ միայն 'ի վերայ այլակրօն, այլ և 'ի վերայ ուղղափառ Ռուսաց եկեղեցեաց, որք են. սալայատակ առնել զփողոցս, մաքրել զփողոցս տանց և այլն։

13. 'Ի դէպս հարկաւորս ըստ գործոց եկեղեցեաց և Ճեմարանին հաղորդ առնէ արքունի Ատենից կամ՝ պաշտօնատար անձանց, կամ՝ Հոգաբարձուն իբրև գլխաւոր կառավարիչ և կամ՝ խորհրդարանն Ճեմարանի։ Արքունի Ատեանք և պաշտօնատար անձինք ցուցցեն ըստ այսոցիկ գործոց զպարտուպատշաճն օգնականութիւն։

14. Հոգաբարձուն յիշեալ եկեղեցեաց և Լազարեանց Ճեմարանին ունի զիրաւունս ըստ հարկաւորութեանց՝ որպէս եկեղեցեաց նոյնպէս և Ճեմարանին, տնօրինելոյ զհասս այնպէս, զի պակասութիւն միոյն լցցի առաւելութեամբ միւսոյն։

15. Միաւորելով այսու եղանակաւ զՍ. Պետերբուրգայ և զՄոսկովու Հայոց եկեղեցին և զԼազարեանց

выхъ Института подъ одно общее въ хозяйственномъ отношеніи управленіе, потребная часть изъ доходовъ Армянскихъ церквей въ обѣихъ столицахъ, преимущественно церквей С.-Петербугскихъ, ежегодно обращается на содержаніе духовнаго отдѣленія при Институтѣ. Издержки сіи показываются предписаннымъ порядкомъ въ годовыхъ отчетахъ означенныхъ Церквей и Института.

16. Во вниманіи къ оказаннымъ фамиліею Лазаревыхъ значительнымъ пожертвованіямъ на сооруженіе и содержаніе дома для Института Восточныхъ языковъ и на содержаніе столичныхъ Армянскихъ церквей и при нихъ строеній, — право на званіе Попечителя Армяно-Григоріанскихъ церквей въ обѣихъ столицахъ и Московскаго Института Восточныхъ языковъ, навсегда предоставляется фамиліи Лазаревыхъ и переходитъ въ оной изъ рода въ родъ, по праву первородства.

17. Въ случаѣ пресѣченія рода Лазаревыхъ, послѣдній Попечитель назначаетъ преемникомъ по себѣ ближайшаго изъ своихъ родственниковъ, или и изъ постороннихъ, кого признаетъ къ тому способнымъ и достойнымъ изъ лицъ Армяно-Григоріанскаго исповѣданія.

18. Если такое назначеніе, по какой либо причинѣ, не послѣдуетъ, тогда обитающіе въ обѣихъ столицахъ Армяно-Григоріанскаго исповѣданія избираютъ достойнаго Попечителя, съ согласія Нахичеванскаго и Бессарабскаго Армянскаго Епархіальнаго Архіепископа, испросивъ на то предварительно разрѣшеніе Эчміадзинскаго Армяно-Григоріанскаго Сvнода, а потомъ о избранномъ представляется, чрезъ главное Начальство Института, на Высочайшее утвержденіе.

Ճեմարանն 'ի մի կառավարութիւն ըստ տնտեսական մասին, հարկաւոր մասն հասին եկեղեցեացն Հայոց երկուց մայրաքաղաքաց, մանաւանդ եկեղեցեացն Ս. Պետերբուրգայ, յամենայն ամի ծախեալ լինի 'ի պէտս եկեղեցական բաշխին, որ 'ի Ճեմարանին Լազարեանց։ Զայսոսիկ ծախս ցուցանել պարտ է 'ի տարեկան հաշիւս յիշեալ եկեղեցեաց և Ճեմարանին։

16. Յարգելով զբազմագումար ընծայաբերութիւնս, զորս գերդաստանն Լազարեանց ձօնեալ է 'ի կառուցումն և 'ի պահպանութիւն Ճեմարանի արևելեան լեզուաց և Հայոց եկեղեցեաց մայրաքաղաքացն և շինուածոյ՝ առ 'նոքօք եղելոյ, 'նմա՝ այն է, տոհմին Լազարեանց միայն պատշաճ է յանդամոց իւրոց ընտրել զհոգաբարձու վասն եկեղեցեաց լուսաւորչադաւան Հայոց երկոցունց մայրաքաղաքաց և Մոսկովու Ճեմարանին Արևելեան լեզուաց, և իրաւունս այս միշտ մնասցէ 'ի տոհմին Լազարեանց և տացի յազգայ յազգս ըստ իրաւանց անդրանկութեան։

17. 'Ի սպառել տոհմին Լազարեանց՝ վերջին հոգաբարձուն ընտրէ զյաջորդ իւրեան կամ 'ի մերձակայ ազգականաց իւրոց և կամ զայլ անձն 'ի լուսաւորչակրօն Հայոց, զոր համարեսցի ընդունակ և արժանաւոր առ այն պաշտօն։

18. Իսկ եթէ ընտրութիւնդ այդ ոչ ունիցի տեղի 'ի սակս պատճառաց ինչ, յայնժամ Լուսաւորչադաւան բնակիչք երկոցունց մայրաքաղաքաց ընտրեն զարժանաւոր հոգաբարձու խորհրդով Թեմական Արքեպիսկոպոսին Նախիջևանի և Բեսարաբիոյ՝ խնդրեալ նախքան զամենայն զհրաման 'ի Լուսաւորչակրօն Հայոց Սինհոդոսէն Էջմիածնի, զկնի որոյ գլխաւոր Կառավարութիւն Ճեմարանին զընտրեալ հոգաբարձուն առաջարկէ ԿԱՅՍՐԻ 'ի հաստատութիւն։

19 Въ случаѣ, если избираемый такимъ образомъ въ Попечители не будетъ имѣть соотвѣтствующаго званію сему V класса, то обстоятельство это не должно служить для него препятствіемъ къ принятію званія, возлагаемаго на него избраніемъ, если только онъ не ниже двумя чинами противу степени, въ которой положена должность.

20. Сіи правила, служащія дополненіемъ и поясненіемъ прежнихъ постановленій, имѣютъ быть въ точности соблюдаемы и исполняемы, какъ согласныя съ пользою церкви Армяно-Григоріанской и съ необходимыми ея потребностями, сообразно настоящимъ обстоятельствамъ.

Подписалъ: Управляющій Министерствомъ Внутреннихъ Дѣлъ, Генералъ-Адъютантъ *Графъ Строгановъ.*

19. Իսկ եթէ ընտրեալն այսու եղանակաւ հոգաբարձուն չունիցի զաստիճան հինգերորդ դասու (V Классъ), յայնժամ այս ոչ կարէ խոչընդոտն լինել նմա յանձն առնուլ զպաշտօնս, վասն որոյ ընտրեն զնա՝ յիշելով միայն, զի մի երկրորդումբ աստիճանօք խոնարհ իցէ նա քան զաստիճանն՝ զոր ունի հոգաբարձուն։

20. Զկանոնս զայսոսիկ, որք են իբր յաւելուած և մեկնութիւն կանոնաց եղեալ սահմանադրութեանց, պարտ է ճշգիւ ՚ի գործ դնել և կատարել, իբրու զհամաձայնս օգտի Լուսաւորչական Եկեղեցւոյ ըստ այժմեան հարկաւորութեանց նորին։

Ստորագրեաց—կառավարիչ Նախարարութեան Ներքին գործոց Օժանդակ Գեներալ Կոմս Մուրավիեւ։